

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра економіки, організації та управління підприємствами

**ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до кваліфікаційної роботи**

на тему: Фінансова стійкість підприємства та обґрунтування пропозицій щодо
її підвищення

Виконала здобувач 2 курсу,
групи ЕП-22ск,
спеціальності 051 «Економіка»
Літовченко Анастасія Сергіївна
Керівник д.е.н., проф. Шахно А.Ю.
Рецензент к.е.н., доцент Астаф'єва К.О.

Кривий Ріг 2024 р.

КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та управління бізнесом

Кафедра економіки, організації та управління підприємствами

Ступінь вищої освіти бакалавр

Спеціальність 051 Економіка

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Зав. кафедри ЕОУП,
д.е.н., проф. Шахно А.Ю.

„_____“ _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

на випускню кваліфікаційну роботу студенту
ЛІТОВЧЕНКО Анастасії Сергіївні

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи Фінансова стійкість підприємства та обґрунтування пропозицій щодо її підвищення

Керівник теми д.е.н., проф. Шахно Альона Юріївна

Затверджені наказом по університету від 02.04.2024р № 241с

2. Строк подання студентом роботи: 10.06.2024 р.

3. Вихідні дані до роботи статистична фінансова звітність підприємства ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2020-2023рр (баланс, звіт про фінансові результати), поточна внутрішня звітність підприємства

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):
дослідити сутність поняття «фінансова стійкість підприємства»;
охарактеризувати фактори, що впливають на фінансову стійкість; визначити методичні підходи до оцінювання рівня фінансової стійкості підприємства;
надати техніко-економічну характеристику фінансової стійкості; провести аналіз існуючого рівня, здійснити аналіз проблемних аспектів та розробити пропозиції щодо підвищення рівня фінансової стійкості підприємства;
провести економічне обґрунтування доцільності реалізації заходів щодо підвищення рівня фінансової стійкості; провести прогнозну оцінку запропонованих заходів.

5. Перелік графічного матеріалу: Динаміка основних техніко-економічних показників; Динаміка показників рентабельності; Показники ліквідності; Динаміка показників оборотності; Динаміка показників ділової активності; Динаміка показників фінансової стійкості підприємства; Оцінка ключових факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства; Ефективність запропонованих заходів.

6. Консультанти розділів роботи:

Розділи	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	проф. Шахно А.Ю.	19.03.24	02.04.24
Розділ 2	проф. Шахно А.Ю.	03.04.24	23.04.24
Розділ 3	проф. Шахно А.Ю.	20.04.24	24.05.24
Нормоконтроль	доц. Поліщук І.Г.	07.06.2023	

7.Дата видачі завдання: 28.02.2024р.

Календарний план виконання роботи

№	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітки
1	Співбесіда зі студентом за тематикою роботи, видача переліку рекомендованої нормативної, інструктивної бази та учбової літератури	28.02.2024р	виконано
2	Збір матеріалів до випускної роботи	01.03 - 10.03.2024р	виконано
3	Групування та аналіз зібраного матеріалу, уточнення завдань випускної роботи	11.03 - 18.03.2024р	виконано
4	Підготовка I розділу випускної кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	19.03 - 02.04.2024р	виконано
5	Підготовка II розділу випускної кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	03.04 - 23.04.2024р	виконано
6	Підготовка III розділу випускної кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	20.04 - 24.05.2024р	виконано
7	Підготовка вступної частини	25.05 - 07.06.2024р	виконано
8	Перевірка роботи керівником та доопрацювання роботи	08.06 - 09.06.2024р	виконано
9	Отримання відгуку керівника та рецензії	10.06 - 13.06.2024р	виконано
10	Попередній захист роботи	14.06.2024р	виконано
11	Захист роботи у ЕК	18.06.2024р	

Здобувач

(підпис)

Літовченко А.С.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Шахно А.Ю.

(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

на кваліфікаційну (бакалаврську) роботу за темою: **Фінансова стійкість підприємства та обґрунтування пропозицій щодо її підвищення**

Кваліфікаційна (бакалаврська) робота: 105 с., 22 табл., 25 рис., 54 формули, 52 джерел, 12 додатків.

Об'єкт дослідження: процес аналізу фінансової стійкості підприємства.

Мета роботи: полягає в розкритті сутності поняття фінансової стійкості підприємства, аналіз фінансової стійкості та надання об'єктивної оцінки фінансової стійкості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2020-2023 роки та виявлення шляхів її підвищення.

Предмет дослідження: сукупність теоретичних, організаційно-методичних і прикладних аспектів аналізу фінансової стійкості підприємства.

Методи дослідження: спостереження; економіко-статистичний, логічний та порівняльний аналіз; групування, узагальнення і класифікація; системний та структурний підходи; факторний аналіз.

У даній кваліфікаційній (бакалаврській) роботі було детально проаналізовано теоретичні напрацювання з питань оцінювання фінансової стійкості: економічну сутність, значення та роль в діяльності підприємства. Визначено показники оцінки ефективності та обґрунтування методики аналізу використання фінансової стійкості.

На прикладі ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» надано аналіз підприємницької діяльності, техніко-економічних показників, та представлено оцінку його фінансового стану. Детально проаналізовано динаміку фінансових результатів компанії та її рентабельності. Встановлено фактори впливу на чистий прибуток організації. Виявлено основні потенційні резерви для підвищення фінансових результатів організації. Було запропоновано додаткове стимулювання працівників для підвищення продуктивності праці, економічний ефект складає 8.800 тис.грн. Внаслідок оптимізації обсягу виробництва, прибутковість підприємства зросла на 63,23 тис.грн. За рахунок модернізації освітлювального обладнання, відбулося зниження витрат на 189,7 тис.грн. Додатковий прибуток у розмірі 46,23 тис.грн. за рахунок заміни чугунних помольних шарів на сталеві. За рахунок оптимізації структури активів відбулося зниження витрат на 17,82 тис.грн. Загальний економічний ефект від впровадження заходів становить 325,78 тис.грн.

В роботі при розрахунках використано програмний продукт Microsoft Office Excel.

ФІНАНСОВИЙ СТАН, ФІНАНСОВА СТІЙКІТЬ ПІДПРИЄМСТВА,
АНАЛІЗ, ВИРОБНИЦТВО, ЕФЕКТИВНІСТЬ, ПІДПРИЄМСТВО,
РЕНТБЕЛЬНІСТЬ, ПРИБУТОК, ЛІКВІДНІСТЬ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1	8
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Аналіз теоретичних напрацювань з питання визначення та економічного значення фінансової стійкості підприємства	8
1.2. Методи діагностики та оцінювання стану фінансової стійкості підприємства.....	16
РОЗДІЛ 2	34
АНАЛІЗ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПРАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ».....	34
2.1. Техніко-економічна характеристика ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	34
2.2. Аналіз фінансових показників діяльності ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	44
РОЗДІЛ 3	59
ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ З ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПРАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»	59
3.1. Встановлення факторів впливу на результативні показники роботи підприємства.....	59
3.2. Обґрунтування пропозицій щодо підвищення прибутковості та удосконалення показників фінансової стійкості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	73
ВИСНОВКИ.....	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	87
ДОДАТКИ.....	Ошибка! Закладка не определена.

ВСТУП

Сучасний стан української підприємницької діяльності є нестабільним, що підриває довіру учасників фінансового ринку, регулюючих осіб, суб'єктів господарювання, аналітиків і науковців. Значне зменшення кількості українських підприємств за різних обставин та зниження якості роботи ще діючих, негативно позначилось на рівні життя та платоспроможності населення, а також на фінансовому становищі промисловості, що в свою чергу, не дозволяє українській економіці вийти на шлях розвитку. Лише шляхом перебудови системи виявлення, класифікації, позиціонування та моніторингу ризиків в умовах змін зовнішнього середовища можна відновити та підтримувати належний рівень фінансової стабільності підприємства.

Фінансова стійкість підприємства є однією з головних умов життєдіяльності, розвитку й забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства. Саме фінансова стійкість підприємства характеризує ефективність операційного, інвестиційного і фінансового розвитку, містить необхідну інформацію для інвесторів, а також відображає здатність підприємства відповідати за своїми боргами й зобов'язаннями. Як свідчить практика, фінансово стійкі підприємства мають переваги над іншими підприємствами цієї ж галузі в залученні інвестицій, виборі постачальників, підборі кваліфікованих кадрів.

У зв'язку з цим, проблема оцінки якості та ефективності створеної системи оцінки фінансової стійкості і неможливість її оцінки за прямими фінансовими показниками є актуальною та потребує додаткового вивчення, оскільки основною метою її діяльності є запобігання реалізації потенційних загроз.

Питання фінансової безпеки підприємств, їх фінансова стійкість та їх зв'язок зі станом економіки досліджувалось як вітчизняними вченими, такими, Міокова Г. І., Самсонова К. В., Пігуль Н.Г., Клименко А.В. і Пігуль Є.І., Чемчикаленко Р.А., Майборода О.В., Линьова А.С., Ясіновська І.Ф., Мороз

І. О., Грабовський І. С., Західна О.Р. та багатьма іншими. Вони застосовують різні підходи до вивчення проблеми забезпечення та досягнення фінансової стабільності за допомогою сучасних інструментів управління фінансовими потоками, зокрема, капіталом та депозитами, кредитним та інвестиційним портфелями, шляхом управління рівнями ліквідності та досягнення найкращої вартості активів за економічними стандартами.

Мета кваліфікаційної роботи - розкриття сутності поняття фінансової стійкості підприємства, аналіз фінансової стійкості та надання об'єктивної оцінки фінансової стійкості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2020-2023 роки та виявлення шляхів її підвищення.

Відповідно до визначеної мети у кваліфікаційній роботі необхідно виконати такі завдання:

- проаналізувати теоретичні напрацювання з питання визначення та економічного значення поняття фінансової стійкості підприємства;
- навести методи діагностики та оцінювання рівня фінансової стійкості підприємства;
- охарактеризувати фактори, що впливають на фінансову стійкість;
- надати характеристику ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»;
- проаналізувати техніко-економічні показники підприємства;
- здійснити аналіз показників фінансової стійкості підприємства;
- охарактеризувати фактори, що впливають на фінансову стійкість;
- надати та обґрунтувати пропозиції щодо підвищення прибутковості та удосконалення показників фінансової стійкості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Об'єктом дослідження є процес аналізу фінансової стійкості «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, організаційно-методичних і прикладних аспектів аналізу фінансової стійкості «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Досягнення поставленої мети зумовило застосування таких методів

дослідження: спостереження; економіко-статистичний, логічний та порівняльний аналіз; групування, узагальнення і класифікація; системний та структурний підходи; факторний аналіз.

Інформаційною базою дослідження були: законодавчі та нормативні акти з економічних питань, спеціальна література з проблем теорії і практики фінансової стійкості, а також статистична, фінансова звітність та оперативні дані ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2018-2023 рр., мережа Інтернет.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що на основі проведеного аналізу були запропоновані конкретні заходи та рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості підприємства, такі як оптимізація витрат, покращення управління активами та зобов'язаннями, підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, що сприятиме підвищенню фінансово-економічної діяльності промислового підприємства.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Аналіз теоретичних напрацювань з питання визначення та економічного значення фінансової стійкості підприємства

Економічні кризи, політична нестабільність та необґрунтовані реформи в окремих секторах економіки погіршили фінансове становище вітчизняних суб'єктів господарювання. Суб'єкти господарювання функціонують у постійно мінливому середовищі. На їх діяльність негативно впливає відсутність належного рівня фінансової стійкості, яка є основою нормального функціонування та зростання їх економічного потенціалу [34].

Сьогодні значна кількість металургійних підприємств в Україні потребує вжиття заходів щодо поліпшення фінансового стану для забезпечення платоспроможності, зміцнення фінансової стійкості та покращення виробничої діяльності [5, с. 120].

Фінансовий стан - це якісна характеристика діяльності суб'єкта господарювання, об'єкта фінансового контролю та результат фінансово-господарської діяльності, що вимірюється сукупністю показників, які відображають стан забезпеченості фінансовими ресурсами, необхідними для нормального функціонування суб'єкта господарювання, доцільність їх розташування та ефективність використання, характеризують загальну результативність діяльності суб'єкта господарювання на поточний момент та визначають його перспективи на майбутнє [1, с. 167].

Серед науковців не має чіткої думки та позиції щодо визначення категорії «фінансовий стан підприємства», його характеристик та елементів, з яких він складається. Проте, завдяки аналізу різноманітних поглядів вчених економічної галузі можна виділити наступні категорії даного поняття, які представлені на рис. 1.1.

Рис. 1.1 - Основні складові поняття «фінансовий стан підприємства»

Характеризуючи фінансовий стан, здебільшого спираються на індикативну основу, яка встановлює ефективність взаємодії внутрішніх чинників (наявних економічних ресурсів), хоча у сучасному ринковому середовищі зовнішні фактори можуть спричинювати істотний (інколи визначальний) вплив на фінансово-економічну позицію підприємства. Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі ці види діяльності підприємства. Передовсім на фінансовому стані підприємства позитивно позначаються безперервний випуск і реалізація високоякісної продукції.

Метою оцінки фінансового стану підприємства є розроблення та реалізація заходів, які спрямовані на його зміцнення, нарощення потенціалу та розширення можливостей підприємства здійснювати господарську діяльність [14]. За допомогою проведеної оцінки фінансового стану можна визначити такі характеристики як [13]:

- ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства в цілому;
- ефективність використання фінансових ресурсів;

- рівень кредитоспроможності підприємства з боку підприємства як позичальника фінансових ресурсів для того, щоб здійснювати господарську діяльність;

- рівень підприємницького ризику щодо можливості погашення зобов'язань;

- здатність підприємства нарощувати активи та залучати інвестиції;

- політика розподілу та використання чистого прибутку для потреб підприємства;

- основні напрямки планування, бюджетування, а також визначення тенденцій розвитку підприємства відповідно до показників його фінансового стану.

Неритмічність виробничих процесів, погіршення якості продукції, труднощі з її реалізацією призводять до зменшення надходження коштів на рахунки підприємства, в результаті чого погіршується його платоспроможність. Існує і зворотний зв'язок, оскільки брак коштів може призвести до перебоїв у забезпеченні матеріальними ресурсами, а отже у виробничому процесі. Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства [42].

Саме цим зумовлюється необхідність і практична значущість систематичної оцінки фінансового стану підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні його стабільного фінансового стану.

Фінансовий стан підприємства є комплексною характеристикою, яка передбачає реалізацію декількох напрямків дослідження:

- горизонтальний та вертикальний аналіз активів підприємства та джерел їх формування;

- аналіз показників ліквідності та платоспроможності;

- аналіз фінансової стійкості;
- аналіз показників ділової активності;
- аналіз формування фінансових результатів та показників рентабельності [28].

Основою умов виживання та стабільності підприємства в ринковій економіці є його стійкість, яку необхідно систематично та детально аналізувати. Фінансова стійкість підприємства є однією з найважливіших характеристик його фінансового стану і пов'язана з його високою залежністю від кредиторів та інвесторів.

Оцінка фінансової стійкості є елементом аналізу фінансового стану, що характеризує особливості формування капіталу підприємства, його структуру та динаміку. Достатній рівень фінансової стійкості є своєрідним індикатором формування іміджу підприємства, що, в свою чергу, дозволяє йому залучати інвестиції, отримувати банківські кредити та співпрацювати з надійними діловими партнерами. Тому дослідження методів та підходів до забезпечення фінансової стійкості підприємств є важливим елементом фінансової діяльності на підприємствах і являє собою джерело фінансування для подальшого фінансово-економічного розвитку. В наш час немає єдиного визначення поняття «фінансова стійкість», оскільки воно є досить різноманітним [2].

Стійке фінансове становище підприємства формується впродовж усієї його фінансово-господарської діяльності. На основі діагностики фінансового стану розробляється процес управління фінансовими ресурсами.

Багато дослідників характеризують поняття фінансової стійкості як стан компанії, при якому сформована оптимальна структура капіталу, власних коштів достатньо для погашення всіх боргів і вона має можливість розширювати свою діяльність, зберігаючи стабільне фінансове становище в мінливому економічному середовищі. Деякі з цих характеристик наведені в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Визначення поняття фінансової стійкості різними авторами

Автор	Характеристика поняття
Міокова Г. І. і Самсонова К. В.	Фінансова стійкість – це властивість підприємства, яка відображає в процесі взаємодії зовнішніх і внутрішніх факторів впливу досягнення стану фінансової рівноваги і здатність не лише утримувати на відповідному рівні протягом деякого часу основні характеристики діяльності підприємства, але і функціонувати і розвиватися [23].
Пігуль Н.Г., Клименко А.В. і Пігуль Є.І.,	Фінансовою стійкістю підприємства - спроможність підприємства стабільно працювати та розвиватися, підтримуючи оптимальне співвідношення власного та позикового капіталу, з урахуванням змін внутрішнього та зовнішнього середовища [31].
Чемчикаленко Р.А., Майборода О.В. Линьова А.С.	Фінансова стійкість підприємства – це комплексна характеристика фінансового стану підприємства, яка за рахунок оцінки наявних активів і пасивів, а також здатностей і можливостей менеджменту підприємства ефективно управляти останніми дає йому змогу існувати тривалий період часу з формуванням позитивних фінансових результатів і зростанням сукупної вартості бізнесу [42].
Ясіновська І.Ф	Фінансова стійкість передбачає здатність підприємства зберігати заданий режим функціонування за найважливішими фінансово-економічними показниками [52].
Мороз І. О.	Фінансова стійкість - це надійно гарантована платоспроможність, рівновага між власними та залученими засобами, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури і партнерів, наявність такої величини прибутку, який би забезпечив самофінансування. [26].
Грабовський І. С.	Фінансова стійкість підприємства – здатність підприємства зберігати рівноважну структуру активів та пасивів, що гарантує його поточну та перспективну платоспроможність, а також інвестиційну привабливість в межах допустимого рівня фінансових ризиків. [11].
Західна О.Р.	Фінансова стабільність характеризується постійним значенням оптимальних (або наближених до них) фінансових індикаторів (показників), а для її оцінки можна використовувати значення середньоквадратичного відхилення, розрахованого на основі відхилень фактичних значень фінансового показника від оптимальних [15].
Ткаченко Є.Ю. Фатюха В.В. Яришко О.В.	Фінансову стійкість підприємства можна визначити як здатність підприємства формувати фінансові ресурси таким чином, щоб забезпечити можливість постійної рівномірної основної діяльності, з урахуванням всіх ризиків та змін зовнішнього середовища [38].
Домбровська С.О. Горбаченко М.Д.	Фінансова стійкість підприємства відображає актуальний стан рахунків підприємства, які гарантують постійну платоспроможність даного підприємства [12].
Сак Т.В. Шепелюк Н.П.	Фінансова стійкість підприємства виступає одним з основних показників, що характеризує його поточний фінансовий стан, забезпечує його стабільне та успішне функціонування, а також вказує на рівень фінансової незалежності й стійкості до несприятливих факторів середовища [34].

Незважаючи на те, що при дослідженні цього питання було розглянуто багато трактувань, сутність поняття "фінансова стійкість" пов'язується насамперед зі станом та структурою активів та пасивів, що відповідає традиційному трактуванню корпоративних фінансів як системи економічних відносин, що виникають в процесі формування, розподілу та використання грошових ресурсів підприємства. Всі ці визначення не суперечать одне одному і, безумовно, мають право на існування, але варто визначити найбільш повне і відповідне для даного дослідження поняття фінансової стійкості [3].

На нашу думку, під фінансовою стійкістю слід розуміти такий стан підприємства, при якому забезпечується стабільна фінансова діяльність і постійне перевищення доходів над витратами, що дозволяє компанії розвиватися та залучати капітал навіть тоді, коли власних коштів не вистачає.

На фінансову стійкість підприємства впливають різноманітні фактори, які частково або повністю залежать від підприємства. Загальної класифікації факторів, що впливають на фінансову стійкість, не існує, оскільки в багатьох джерелах наводяться різні класифікації, але можемо виділити найпоширеніші (рис. 1.2).

Рис. 1.2 - Класифікація факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства [12]

Найпоширенішими факторами, які мають вплив на фінансову стійкість підприємства виступають:

1. Внутрішні:

- оптимальне співвідношення постійних і змінних витрат;
- склад і структура продукції, що випускається;
- структура джерел фінансування діяльності підприємства;
- правильний вибір стратегії і тактики управління фінансовими ресурсами;
- оптимальний склад і якісна структура активів;
- компетентність і професіоналізм фахівців компанії;

2. Зовнішні:

- економічне середовище;
- податкова та кредитна політика;
- інфляційні процеси;
- демографічна ситуація;
- платоспроможний попит населення;
- соціальні та екологічні умови, що оточують суспільство [29].

Варто зазначити, що кожна компанія повинна аналізувати всі фактори, що впливають на її фінансову стійкість та, враховуючи особливості своєї фінансово-господарської діяльності, передбачати можливі наслідки дії тих чи інших факторів та оперативно приймати рішення щодо покращення загального фінансового стану [27].

Отже, питання фінансової стійкості підприємства є одним з найважливіших фінансових питань. Вона визначається тим, якою мірою запаси і витрати фінансуються за рахунок власних і позикових коштів, а також співвідношенням між власними і позиковими коштами. Тому кожному підприємству необхідно розробити політику управління фінансовою стійкістю, визначити процеси управління, обрати комплекс заходів, які необхідно здійснити, та деталізувати кожен крок управління для підвищення рівня фінансової стійкості та забезпечення ефективної фінансової діяльності.

Аналіз фінансової стійкості підприємства є одним з найважливіших функціональних напрямів економічного аналізу, тісно пов'язаним з іншими аналітичними системами та органічно інтегрованим в управління доходами і витратами, рухом активів, капіталу та грошових потоків, управління структурою капіталу, показниками ліквідності та платоспроможності, ділової активності, рентабельності та іншими аспектами його діяльності [35].

Аналіз фінансової стійкості підприємства дозволяє своєчасно і надійно визначати фінансові можливості підприємства [18, с. 172].

Досягнення високого рівня фінансової стійкості в процесі розвитку та функціонування підприємства дозволяє сформувати оптимальну та гнучку структуру капіталу, платоспроможність та ліквідність, збалансованість грошових потоків, кредитоспроможність, вільний грошовий потік, оптимальну структуру активів та постійне і стабільне перевищення доходів над витратами [4, с. 181].

Система аналізу фінансової стійкості є частиною загальної системи управління підприємством і забезпечує вплив на фактори, що визначають результати діяльності підприємства [37].

Механізм аналізу фінансової стійкості підприємства складається з таких пунктів:

- визначення цілей суб'єктів та об'єктів аналізу;
- визначення методів аналізу;
- розрахунок основних показників фінансової стійкості підприємства;
- аналіз результатів розрахунку;
- надання рекомендацій для покращення рівня фінансового стану підприємства [26].

Для реалізації цього механізму використовуються інструменти аналізу та прогнозування показників фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності та прибутковості, а також їх коригування у відповідь на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі. Використовуються такі

індикатори: фінансові показники та коефіцієнти, ставки податків, комісійні ставки, ціни, тарифи, прибутки, санкції, заохочення, дивіденди тощо .

1.2. Методи діагностики та оцінювання стану фінансової стійкості підприємства

Для того, щоб всебічно оцінити фінансовий стан підприємства мають бути визначені певні показники, згідно з результатами розрахунку яких, можна оцінити рівень фінансової стійкості підприємства.

Одним із основних джерел інформації для фінансового аналізу є фінансова звітність підприємства, яка відображає його фінансовий та майновий стан на певну дату (тобто, баланс підприємства на чітко визначену дату), а також фінансові результати діяльності, рухи грошових коштів та склад власного капіталу підприємства протягом звітного періоду [39, с. 446].

Структура комплексного показника «фінансовий стан» підприємства наведено на рис.1.3

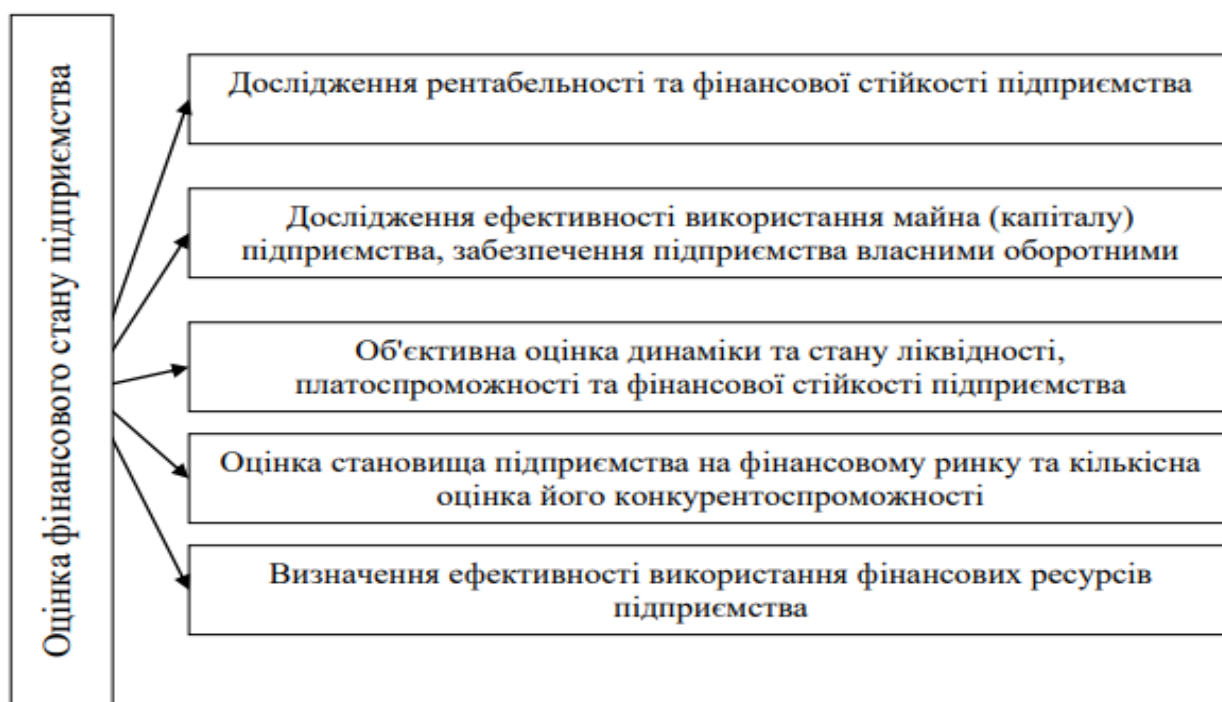

Рис. 1.3 – Структура комплексного показника «фінансовий стан» підприємства [48]

Для оцінки фінансового стіну здійснюється аналіз ефективності управління активами за допомогою розрахунку показників оборотності:

1. Коефіцієнт оборотності усіх активів, що характеризує середню кількість оборотів здійснених кожною одиницею активів підприємства за період, що розглядається:

$$\text{Коа} = \text{Чистий дохід} / \text{Середні активи} \quad (1.1)$$

2. Коефіцієнт оборотності постійних активів, що характеризує середню кількість оборотів здійснених кожною одиницею постійних активів суб'єкта господарювання за звітній період:

$$\text{Копа} = \text{Чистий дохід} / \text{Середні постійні активи} \quad (1.2)$$

3. Коефіцієнт оборотності робочого капіталу, що вказує на кількість обертів, які здійснює робочий капітал протягом періоду, що досліджується:

$$\text{Корк} = \text{Чистий дохід} / \text{Середній робочий капітал} \quad (1.3)$$

4. Коефіцієнт оборотності оборотних активів, що демонструє кількість здійснених обертів оборотних активів підприємства протягом певного звітного періоду:

$$\text{Кооба} = \text{Чистий дохід} / \text{Середня величина оборотних активів} \quad (1.4)$$

5. Коефіцієнт оборотності запасів, що характеризує середню кількість оборотів здійснених кожною одиницею запасів підприємства за період, що розглядається:

$$\text{Коз} = \text{Чистий дохід} / \text{Середні запаси} \quad (1.5)$$

6. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, що вказує на те, скільки разів обсяги надходжень від реалізованої продукції (послуг, робіт) можуть вмістити у собі залишок дебіторів:

$$\text{Код} = \text{Чистий дохід} / \text{Середня дебіторська заборгованість} \quad (1.6)$$

7. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, демонструє розширення чи зниження комерційного кредиту, що надається підприємству:

$$K_{кз} = \text{Чистий дохід} / \text{Середня кредиторська заборгованість} \quad (1.7)$$

Розглядаючи джерела формування капіталу підприємства проводиться аналіз фінансової незалежності підприємства. Здійснюється аналіз фінансового стану підприємства та визначається, чи має воно можливість самостійно забезпечувати розвиток та відповідати вимогам економічного середовища. Основними показниками, що дають змогу оцінити фінансову незалежність підприємства, виступають наступні:

1. Коефіцієнт фінансової незалежності, що вказує на концентрацію власного капіталу:

$$K_{фн} = \text{ВК} / \text{ВБ} \quad (1.8)$$

де ВК -власні кошти;

ВБ – валюта балансу.

2. Коефіцієнт фінансової залежності, що свідчить про частку позикових коштів у фінансуванні підприємства:

$$K_{фз} = \text{ВБ} / \text{ВК} \quad (1.9)$$

3. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу:

$$K_{кпз} = \text{ПК} / \text{ВБ} \quad (1.10)$$

де ПК – позиковий капітал.

4. Коефіцієнт фінансового ризику, що вказує на кількість позикових коштів, які залучені підприємством на 1 грн. вкладених в активи власних коштів:

$$K_{фр} = \text{ПК} / \text{ВК} \quad (1.11)$$

5. Коефіцієнт фінансової стабільності, що характеризує покриття зобов'язань власним капіталом:

$$K_{фс} = \text{ВК} / \text{ПК} \quad (1.12)$$

6. Коефіцієнт довгострокової заборгованості, що демонструє частку довгострокових зобов'язань в капіталізованих джерелах:

$$Кдз = ДЗ / (ВК + ДЗ) \quad (1.13)$$

де ДЗ – довгострокові зобов'язання.

7. Коефіцієнт маневреності власного капіталу, що Свідчить про частину власного капіталу, яка знаходиться в обігу та використовується для того, щоб фінансувати поточну діяльність компанії:

$$КМнВК = РК / ВК \quad (1.14)$$

де РК – робочий капітал.

За допомогою розрахованих показників фінансової автономії, концентрації позичкового капіталу та фінансового левериджу можна визначити, який підхід до фінансування активів характерний для досліджуваного нам підприємства – агресивний, чи помірний, чи консервативний, беручи до уваги також вид самого активу, а саме, необоротні, постійно оборотні та змінні оборотні активи [40, с. 274].

Коли відбувається аналіз ліквідності підприємства, то, насамперед, увага приділяється аналізу ліквідності балансу, суть якого полягає у зіставленні згрупованих за рівнем ліквідності активів з пасивами. Відповідно, порівнюються суми груп за рівнем ліквідності активів та пасивів балансу, та мають виконуватися наступні умови в системі нерівностей [24, с. 129]:

$$A1 \geq П1,$$

$$A2 \geq П2,$$

$$A3 \geq П4,$$

$$A4 \leq П4$$

Статті активу групуються за ступенем їхньої ліквідності у напрямку її зменшення таким чином:

– А1 – високоліквідні (або абсолютні) активи, до яких відносяться грошові кошти та їх еквіваленти й поточні фінансові інвестиції;

- А2 – швидко ліквідні активи, що включають у себе векселі одержані, дебіторську заборгованість;
- А3 – повільно ліквідні активи, до яких належать запаси, дебіторська заборгованість, витрати майбутніх періодів та інші оборотні активи;
- А4 – важко ліквідні активи, які складаються з необоротних активів, а також, довгострокової дебіторської заборгованості [48].

Статті пасивів же групуються за термінами їх погашення та впорядковані за збільшенням строку погашення:

- П1 – найбільш термінові зобов'язання, до яких належать кредиторська заборгованість та поточні зобов'язання за розрахунками;
- П2 – короткострокові зобов'язання, що включають у себе короткострокові кредити, доходи майбутніх періодів, векселі видані тощо;
- П3 – довгострокові зобов'язання, до яких відносяться довгострокові кредити;
- П4 – стійкі (постійні) пасиви, що формуються із зобов'язань перед власниками підприємства шляхом формування власного капіталу, а також із забезпечень наступних витрат і платежів [48].

Окрім зіставлення груп активів та пасивів за рівнем їх ліквідності, також можна дати загальну оцінку ліквідності балансу підприємства за допомогою спеціального загального показника ліквідності, що розраховується за наступною формулою:

$$\frac{A1 \times ПВА1 + A2 \times ПВА2 + A3 \times ПВА3}{П1 \times ПВП1 + П2 \times ПВП2 + П3 \times ПВП3} \quad (1.15)$$

де ПВAn – частка відповідних груп активів у їх загальному підсумку,

ПВПn - частка відповідних груп пасивів у їх загальному підсумку [43].

За допомогою даного показника можна здійснити порівняння балансів компанії за різні звітні періоди, різних підприємств та з'ясувати найбільш ліквідні баланси.

Оцінка ліквідності підприємства зводиться не лише до аналізу балансу, а також, беруться до уваги спеціальні показники ліквідності, які бувають двох

видів – абсолютні та відносні. До абсолютних показників ліквідності відносять:

- Робочий капітал (величина оборотних коштів компанії, що залишається після вирахування короткострокових зобов'язань);
- Ефективна заборгованість (частина поточних зобов'язань підприємства, що можуть бути покриті за допомогою наступних надходжень від діяльності суб'єкта господарювання) [52].

Для того, щоб провести більш детальний аналіз ліквідності підприємства використовуються відносні показники ліквідності:

1. Коефіцієнт поточної ліквідності, що вказує на достатність оборотних коштів для того, щоб задовольнити поточні зобов'язання:

$$\text{КПл} = (A1+A2+A3) / (\text{П1} + \text{П2}) \quad (1.16)$$

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності, що вказує на можливість компанії погасити поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів за виключенням запасів:

$$\text{КШл} = (A1 + A2 + \text{Витрати майбутніх періодів}) / (\text{П1} + \text{П2}) \quad (1.17)$$

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності, що вказує на те, яка частка поточних зобов'язань може бути погашена одразу:

$$\text{КАл} = (A1 - \text{Поточні фінансові інвестиції}) / (\text{П1} + \text{П2}) \quad (1.18)$$

4. Маневреність робочого капіталу, що демонструє частку абсолютно ліквідних активів у робочому капіталі для того, щоб забезпечити свободу фінансового маневру:

$$\text{КМРК} = A1 / \text{РК} \quad (1.19)$$

Аналіз рентабельності підприємства полягає в тому, щоб визначити наскільки ефективно використовуються наявні ресурси з ціллю генерації чистого доходу чи прибутку. Відповідно, використовуються різноманітні

показники рентабельності, що, у свою чергу, поділяються на 3 підкатегорії: витраті, ресурсні та дохідні. До витратних показників належить рентабельність продукції, за допомогою якого можна визначити, яку суму валового прибутку було отримано з кожної грошової одиниці, яка була витрачена на виробництво продукції (послуг, робіт). Цей коефіцієнт обраховується наступним чином:

$$РПр = ВП / Срп \quad (1.20)$$

де ВП – валовий прибуток,

Срп – собівартість реалізованої продукції [41, С. 151].

Наступними показниками, які допомагають оцінити рентабельність підприємства, є ресурсні, що дають розуміння того, як ефективно компанія використовує власні активи, та вказують, яку суму прибутку отримує підприємство від кожної грошової одиниці ресурсів:

1. Рентабельність оборотного капіталу, що характеризує можливість підприємства генерувати операційний прибуток за рахунок оборотних активів:

$$Роб = ОП / \text{Середня вартість оборотних активів} \quad (1.21)$$

де ОП – операційний прибуток.

2. Рентабельність активів, що демонструє наскільки ефективно компанія використовує свої ресурси у вигляді активів для того, щоб отримати прибуток:

$$Ра = П \text{ свп} / \text{Середня вартість активів} \quad (1.22)$$

де П свп – прибуток до сплати відсотків та податків.

3. Рентабельність чистих активів, що вказує на те, наскільки доцільно компанія використовує чисті активи для генерації прибутку:

$$РЧА = П \text{ свп} / \text{Середня вартість чистих активів} \quad (1.23)$$

4. Рентабельність власного капіталу, що характеризує яким чином та наскільки успішно суб'єкт господарювання використовує власний капітал для отримання прибутку:

$$РВК = ЧП / \text{Середня вартість власного капіталу} \quad (1.24)$$

де ЧП – чистий прибуток.

За допомогою дохідних показників можна визначити, наскільки ефективно здійснюється господарська діяльність та, яку суму прибутку компанія отримає в результаті кожної грошової одиниці продажу:

1. Валова рентабельність реалізації, що вказує на успішність операційної діяльності підприємства та наскільки доцільною є політика ціноутворення; відповідно, показник, що демонструє прибутковість з кожної грошової одиниці продажу:

$$Рвр = ВП / ЧП \quad (1.25)$$

2. Операційна рентабельність реалізації, демонструє рентабельність підприємства після того, як було віднято адміністративні витрати та витрати на збут; відповідно, вказує на операційну прибутковість з кожної грошової одиниці продажу:

$$Рор = ОП / ЧД \quad (1.26)$$

де ЧД – чистий дохід.

3. Чиста рентабельність реалізації, що вказує скільки прибутку припадає на одиницю реалізованої продукції та демонструє вплив структури капіталу та фінансування компанії на її рентабельність [50]:

$$Рчр = ЧП / ЧД \quad (1.27)$$

Фінансова стійкість відіграє важливу роль у сукупності об'єктів фінансово-економічного аналізу. Основним завданням оцінки фінансової стійкості є визначення здатності підприємства протистояти негативному впливу різних факторів (зовнішніх, внутрішніх і непередбачуваних), що впливають на його фінансовий стан. Недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності та недостатності коштів для розвитку виробничої та загальної господарської діяльності. Надмірна фінансова стійкість також має негативні наслідки, такі як стримування розвитку

виробничо-господарської діяльності та збільшення витрат підприємства через надмірні запаси та резерви [13].

До основних факторів, що визначають фінансову стійкість підприємства, відноситься фінансова структура капіталу (співвідношення позикових і власних коштів, а також довгострокових і короткострокових джерел коштів) і політика фінансування окремих складових активів (насамперед необоротних активів і запасів). Тому з метою оцінки фінансової стійкості потрібно аналізувати не тільки структуру фінансових ресурсів, а й напрямки їхнього вкладення [10, с. 90-91].

Фінансова стійкість підприємства переважно формується під впливом прибутковості його діяльності. Якщо суб'єкт господарювання є збитковим або малоприбутковим, якщо сума прибутку зменшується, якщо планові завдання цього найважливішого якісного показника не виконуються, то не можна говорити про задовільний фінансовий стан або фінансову стійкість суб'єкта господарювання, навіть якщо він певний час зберігав здатність розраховуватися за своїми фінансовими зобов'язаннями [31].

Враховуючи роль, яку відіграє прибуток в економіці будь-якого суб'єкта господарювання, ця здатність не може бути збережена в короткостроковій, не кажучи вже про довгострокову перспективу, і буде втрачена, якщо фінансові ресурси підприємства не будуть належним чином поповнюватися за рахунок прибутку [21, с. 141].

Фінансово-господарська діяльність суб'єкта господарювання забезпечується наявними фінансовими ресурсами (капіталом) за рахунок власних і залучених коштів, розмір яких та їх розміщення в активах характеризується балансом, що виступає основним документом для аналізу фінансового стану. Баланс відповідає на питання щодо обсягу фінансових ресурсів, який має підприємство на звітну дату, а динаміка цього показника характеризує процес збільшення (або, навпаки, зменшення) фінансового потенціалу підприємства. Про фінансову стійкість будь-якого підприємства

свідчить постійно зростаюча валюта балансу, тобто загальна сума фінансових ресурсів .

Загальне оцінювання фінансової стійкості передбачає визначення:

- стійкості джерел формування капіталу;
- ресурсної стійкості;
- стійкості управління;

Аналіз фінансової стійкості підприємства можна розподілити на два етапи:

1. Оцінювання рівня фінансової стійкості

- розрахунок відносних показників;
- розрахунок абсолютних показників;

2. Оцінювання запасу фінансової стійкості

- аналіз критичного обсягу реалізації, зони безпеки;
- розрахунок операційного та фінансового левериджу [22].

Абсолютними показниками фінансової стійкості є показники, що характеризують забезпеченість запасів джерелами їхнього фінансування. Співвідношення запасів та джерел їх фінансування дає можливість охарактеризувати тип фінансової стійкості [14].

Абсолютні показники фінансової стійкості:

- наявність власного оборотного капіталу, що відповідає різниці між власним капіталом та необоротними активами:

$$B = BK - HA \quad (1.28)$$

де B – власні кошти;

BK – власний капітал;

HA – необоротні активи.

- наявність власних та довгострокових позикових коштів (робочий капітал) – визначається збільшенням попереднього показника на суму довгострокових зобов'язань:

$$BD = B + DZ \quad (1.29)$$

де ВД – власні та довгострокові кошти;

ДЗ – довгострокові засоби.

– наявність загальних коштів (ЗК) – фінансування запасів визначається збільшенням попереднього показника на суму короткострокових кредитів банків (КК):.

$$\text{ЗК} = \text{ВД} + \text{КК} \quad (1.30)$$

де ЗК – загальна кількість коштів;

КК – короткострокові кредити банків [15].

Трьом показникам наявності джерел фінансування запасів відповідають три показники забезпеченості запасів джерелами їхнього фінансування.

Надлишок (+) або дефіцит (–) власних коштів (ФВ):

$$\text{ФВ} = \text{В} - \text{Зп}, \quad (1.31)$$

де Зп — запаси.

Надлишок (+) чи дефіцит (–) власних та довгострокових позикових коштів (ФВД):

$$\text{ФВД} = \text{ВД} - \text{Зп}, \quad (1.32)$$

Надлишок (+) чи дефіцит (–) загальних коштів (ФЗК) [48]:

$$\text{ФЗК} = \text{ЗК} - \text{Зп}, \quad (1.33)$$

Розрізняють чотири типи фінансової стійкості, які характеризують фінансовий стан підприємства:

Перший - абсолютна фінансова стійкість, коли власні кошти покривають запаси і витрати підприємства. При цьому забезпеченість оборотних активів власними джерелами фінансування визначається як різниця між сумою власних та прирівняних до них коштів і вартістю основних засобів та інших необоротних активів у балансі підприємства. Дослідники вважають, що даний тип фінансової стійкості не є ідеальною ситуацією для компаній, оскільки означає, що менеджери компанії не використовують зовнішнє фінансування для своєї основної діяльності:

$$\text{В} > \text{Зп},$$

Другий - нормальна фінансова стійкість, тобто ситуація, коли запаси і збитки можуть бути покриті сумою власних коштів з оборотних активів і довгострокових позикових джерел. У цій ситуації запаси покриваються довгостроковою заборгованістю на додаток до власних коштів. Таке фінансування запасів є "нормальним" з точки зору фінансового менеджменту. Нормальна фінансова стійкість є найбільш бажаною для підприємств:

$$B < Z_{п} < B + ДЗ$$

Третім типом фінансової стійкості є - нестійкий (передкризовий), коли запаси і витрати покриваються за рахунок суми власних джерел формування оборотних активів, довгострокової заборгованості та короткострокових кредитів і позик. За такого типу фінансової стійкості спостерігається порушення платоспроможності, але зберігається можливість відновлення рівноваги за рахунок поповнення власних джерел коштів, скорочення дебіторської заборгованості та прискорення оборотності запасів. Фінансова нестійкість вважається прийнятною, якщо короткострокові кредити і позики для фінансування запасів не перевищують загальну вартість сировини і готової продукції:

$$B + ДЗ < Z_{п} < B + ДЗ + КК$$

При четвертому - підприємство перебуває у критичному фінансовому стані, на межі банкрутства, оскільки запаси та витрати не можуть бути покриті всіма можливими джерелами постачання (власними коштами, кредитами тощо). Грошові кошти, короткострокові цінні папери та дебіторська заборгованість також не в змозі покрити кредиторську та прострочену дебіторську заборгованість, і підприємство знаходиться на межі банкрутства [51]:

$$Z_{п} > B + ДЗ + КК$$

Проаналізувавши абсолютні показники фінансової стійкості, можна розрахувати відносні коефіцієнти, які показують співвідношення коштів з різних джерел у компанії та структуру її капіталу.

До основних відносних показників фінансової стійкості належать:

1. коефіцієнт автономії (коефіцієнт концентрації власного капіталу) - характеризує питому вагу власного капіталу в загальній сумі балансу:

$$K_{авт} = ВК / ЗК \quad (1.34)$$

де ЗК – загальна сума капіталу підприємства.

2. коефіцієнт фінансової залежності, який є оберненим до показника автономії. Він показує, яка сума загальної вартості майна підприємства припадає на 1 грн власного капіталу:

$$K_{фз} = ДЗ / ВК \quad (1.35)$$

3. коефіцієнт маневреності робочого капіталу, що показує частку власного капіталу, яка вкладена в поточну діяльність, а яка капіталізована:

$$K_{мрк} = Пдо / ЗК \quad (1.36)$$

де Пдо – сума прибутку підприємства до оподаткування.

4. коефіцієнт фінансового ризику, що показує скільки гривень залучених коштів припадає на кожну гривню власних:

$$K_{фр} = З / ВК \quad (1.37)$$

де З – сума зобов'язань підприємства.

5. коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами визначається, як відношення власних оборотних активів до всіх оборотних активів і показує, яка частина оборотних активів забезпечується власними джерелами фінансування [6, с. 33]:

$$K_{зво} = ОК / КЗ \quad (1.38)$$

де КЗ – сума короткострокових зобов'язань підприємства.

6. коефіцієнт залучення довгострокових позик та кредитів і позик залучення позикових коштів, що дає змогу проаналізувати, яку частку займають довгострокові зобов'язання у всіх залучених коштах:

$$K_{здп} = ДЗ / ЗА \quad (1.39)$$

де ЗА – загальна сума активів підприємства [44].

Більш детальна характеристика цих та інших показників фінансової стійкості подана у табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Показники фінансової стійкості та їх характеристики

№ з/п	Назва показника	Розрахунок	Нормат. знач.	Характеристики
1	Коефіцієнт автономії	$P1495/P1900$	$>0,5$	Визначається як відношення загальної суми власних коштів до підсумку балансу. Чим більше значення коефіцієнта, тим менша залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування
2	Коефіцієнт фінансової залежності	$P1900/P1495$	$<2,0$	Показник обернений до коефіцієнта автономії, показує, яка сума загальної вартості майна підприємства припадає на 1 грн. власних коштів
3	Маневреність робочого капіталу	$P1100/(P1195-P1695)$	За планом	Характеризує частку запасів (матеріальних оборотних активів) у загальній сумі робочого капіталу
4	Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	$(P1195-P1695)/P1495$	$>0,5$	Розраховується як відношення вартості робочого капіталу (власних оборотних коштів) до суми джерел власних коштів, характеризує ступінь мобільності використання власних коштів підприємства
5	Коефіцієнт фінансової стійкості	$P1495/(P1595+P1695)$	>1	Визначається як відношення власного та позикового капіталу
6	Коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу	$(P1595+P1695)/P1495$	-	Розраховується як відношення всієї суми позикових коштів та суми власних коштів
7	Коефіцієнт стійкості фінансування	$(P1495+P1595)/P1300$	0,8-0,9	Показує частину майна підприємства, яка фінансується за рахунок стійких джерел. Критичне значення коефіцієнта – 0,75. Якщо значення цього коефіцієнта нижче 0,75, то на підприємстві не достатньо стійких джерел формування
8	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$(P1595+P1695)/P1900$	$<0,5$	Характеризує частку позикового капіталу в загальній сумі капіталу підприємства
9	Коефіцієнт структури фінансування необоротних активів	$P1595/P1095$	<1	Показує частину необоротних активів, яка фінансується за рахунок довгострокових позикових коштів
10	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	$P1595/(P1595+P1495)$	-	Характеризує частку довгострокових позик в загальному обсязі джерел формування, які можна спрямувати на реалізацію довготермінових програм
11	Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	$(P1495-P1095)/P1195$	$>0,1$	Відображає, яка частина оборотних активів фінансується за рахунок власних оборотних коштів
12	Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	$P1595/(P1595+P1695)$	$<0,2$	Визначає частину довгострокових зобов'язань в загальній сумі джерел формування
13	Коефіцієнт поточних зобов'язань	$P1695/(P1595+P1695)$	$>0,5$	Визначає частку (питому вагу) поточних зобов'язань в загальній сумі джерел формування
14	Коефіцієнт страхування бізнесу	$P1415/P1300$	$>0,2$	Визначається як відношення суми резервного капіталу до загальної вартості майна. Показує суму капіталу, який зарезервовано підприємством на кожну грн. майна
15	Коефіцієнт забезпечення запасів робочим капіталом	$(P1195-P1695)/P1100$	$>0,2$	Характеризує рівень покриття матеріальних оборотних активів

Джерело: складено автором на основі [23]

На величину відносних показників фінансової стійкості впливає низка факторів, зокрема галузева приналежність компанії, принципи її фінансування, структура боргу та репутація. Тому для того, щоб охарактеризувати значення цих коефіцієнтів, необхідно порівняти їх у часі для кожної релевантної групи компаній.

На фінансову стійкість підприємства найбільше впливають економічні та фінансові фактори. Вони можуть призвести до кризових явищ, банкрутства та ліквідації підприємств. Слід зазначити, що на сучасному етапі розвитку економіки України фінансова стійкість багатьох підприємств значно погіршилася. Основними причинами цього є світова фінансово-економічна криза, зростання інфляції та нестабільна податкова і кредитна політика уряду [45].

Нестабільна економічна ситуація в Україні призвела до погіршення інвестиційного клімату в країні. Зовнішньоекономічна політика країни, включаючи експортну та імпорتنу політику, також має значний вплив на фінансову стабільність компаній. Ця політика має бути спрямована на створення сприятливих умов для українських виробників на світовому ринку [8].

Також на фінансову стабільність компанії також значною мірою впливає фаза економічного циклу, в якій перебуває економіка країни. Під час кризи спостерігається відставання темпів продажів від темпів виробництва, що і відбувається сьогодні в Україні. Інвестиції в товарно-матеріальні запаси скорочуються, що ще більше зменшує продажі. Доходи підприємств також зменшуються, а отже, і їхні прибутки. Все це призвело до зниження ліквідності та платоспроможності підприємств, створюючи передумови для масової неплатоспроможності.

Фінансову стійкість багатьох українських підприємств також знижує низька конкурентоспроможність вітчизняних товарів і послуг на світовому ринку. Це пов'язано із застарілими виробничими потужностями більшості українських підприємств та високою енергоємністю виробництва, що

унеможливиює випуск продукції, яка відповідає міжнародним стандартам за якістю та собівартістю [16, с. 53].

Стабільна ринкова позиція компанії та міцна фінансова стійкість забезпечуються фінансовим прогнозуванням. Метою фінансового прогнозування є вивчення та розробка можливих шляхів розвитку фінансів компанії в майбутньому, визначення оціночного обсягу фінансових ресурсів у прогнозованому періоді, виявлення джерел їх формування, шляхів розміщення та ефективного використання на основі аналізу існуючих тенденцій, а також врахування впливу різних факторів. За результатами прогнозу можна оцінити ймовірність фінансового стану або банкрутства компанії [42].

Прогнозовані показники надають компанії можливість:

- планувати свій фінансовий розвиток;
- уникнути серйозних помилок у розрахунках і пов'язаних з ними втрат;
- проаналізувати доцільність майбутніх витрат;
- максимально ефективно використовувати ділові відносини з клієнтами, партнерами, постачальниками та банками [52].

Прогнозування слід розуміти не лише як розрахунок кількісних показників, але і як метод пошуку найкращого стратегічного рішення для компанії. У цьому сенсі прогнозування тісно пов'язане з перспективним аналізом, оскільки остаточний курс дій компанії визначається після порівняльного аналізу різних варіантів, у тому числі альтернативних [19, с. 221].

Основою фінансового прогнозування є узагальнення та аналіз наявної інформації з подальшим моделюванням з урахуванням можливих сценаріїв розвитку подій і факторів, що впливають на фінансові показники. Методи і техніка прогнозування повинні бути достатньо динамічними, щоб вчасно враховувати ці зміни. Результатом фінансового прогнозування є підготовка трьох основних документів: прогноз звіту про прибутки та збитки, прогноз руху грошових коштів та прогноз руху грошових коштів.

Звичайно, навіть якщо розглядати однакові напрямки, кожна компанія матиме різну структуру управління, структуру витрат і технічні характеристики, тому доречно сформулювати індивідуальні рекомендації, які допоможуть підвищити фінансову стійкість, але ось деякі з основних:

- активізувати інноваційну діяльність;
- розширювати ринки збуту;
- забезпечувати оптимальне співвідношення між постійними і змінними витратами;
- ефективно управління необіговими активами;
- забезпечувати раціональну структуру капіталу;
- правильно обирати стратегії і тактики управління фінансовими ресурсами і прибутком;
- впроваджувати нові технологічні моделі та забезпечувати випуск конкурентоспроможної продукції;
- досліджувати і розробляти можливі шляхи розвитку фінансів підприємства в перспективі [49].

Запас фінансової стійкості - це відносний показник максимального фактичного зниження операційного прибутку, яке можна очікувати до того, як операція вийде на рівень беззбитковості. Високе значення запасу фінансової стійкості означає, що підприємство є фінансово стійким у забезпеченні прибутковості своєї господарської діяльності та має менший ризик збитковості.

Показник запасу фінансової стійкості розраховується за формулою:

$$\text{ЗФС} = \frac{\text{ОД} - \text{ПР}}{\text{ОД}} \times 100 \quad (1.40)$$

де ЗФС – запас фінансової стійкості, %;

ОД – операційний дохід, тис. грн;

ПР – поріг рентабельності, тис. грн:

$$\text{ПР} = \frac{\text{ПВ}}{\text{КМД}} \quad (1.41)$$

де ПВ – постійні витрати, тис. грн;

КМД – частка (коефіцієнт) маржинального доходу в операційному доході:

$$\text{КМД} = \frac{\text{МД}}{\text{ОД}} \quad (1.42)$$

Модель факторного аналізу показника порогу рентабельності за формулами запасу фінансової стійкості і порогу рентабельності збудуємо:

$$\text{ПР} = \frac{\text{ПВ}}{\text{КМД}} = \frac{\text{ПВ}}{\frac{\text{МД}}{\text{ОД}}} = \frac{\text{ПВ} \times \text{ОД}}{\text{МД}} = \frac{\text{ОД} \times \text{ПВ}}{\text{ОД} - \text{ЗВ}} \quad (1.43)$$

Модель факторного аналізу показника запасу фінансової стійкості за формулою запасу фінансової стійкості і моделлю факторного аналізу показника порогу рентабельності [46]:

$$\text{ЗФС} = \frac{\text{ОД} - \text{ПР}}{\text{ОД}} \times 100 = \frac{\frac{\text{ОД} \times \text{ПВ}}{\text{ОД} - \text{ЗВ}}}{\text{ОД}} \times 100 = \left(1 - \frac{\text{ПВ}}{\text{ОД} - \text{ЗВ}}\right) \times 100 = \frac{\text{ОД} - \text{ПВ} - \text{ЗВ}}{\text{ОД} - \text{ЗВ}} \times 100 \quad (1.44)$$

Безперервний розвиток металургійної компанії передбачає вдосконалення та розширення виробництва, належний рівень фінансової стійкості, а також збереження та покращення стану навколишнього середовища. Всі нові продукти, технології, методи і механізми, необхідні для підвищення конкуренції в галузі, фактично відіграють роль у підвищенні фінансової стійкості.

Таким чином, фінансової стійкості можна досягти в результаті комплексного підходу підприємства до управління фінансами, що включає контроль за витратами, оптимізацію операційних процесів, стратегічне планування, управління ризиками, постійний моніторинг фінансового стану, впровадження інновацій та професійне управління активами. Це дозволить підприємству зберігати стабільність навіть в умовах економічної нестабільності, ефективно використовувати ресурси, своєчасно виконувати фінансові зобов'язання, мінімізувати ризики та забезпечити стабільне зростання та розвиток. Реалізація цих заходів створить міцну основу, що сприяє довгостроковому успіху та конкурентоспроможності підприємства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПРАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

2.1. Техніко-економічна характеристика ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

ПрАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" – найбільший виробник сталі в Україні, що входить до складу міжнародної компанії ArcelorMittal, одного з провідних виробників сталі у світі. Це підприємство повного циклу, що включає металургійне виробництво, яке складається з коксохімічного виробництва, збагачення, підземного видобутку, агломераційного, сталеплавильного та прокатного виробництв. До його складу входять кілька доменних печей, сталеплавильних і прокатних цехів.

Історія комбінату починається з 4 серпня 1934 року, коли була введена в експлуатацію перша доменна піч. Ця дата вважається днем народження комбінату. У 2005 р. було приватизоване і стало частиною ArcelorMittal після того, як компанія виграла тендер на купівлю металургійного комбінату «Криворіжсталь».

Продукція ПрАТ «Арселор Міттал Кривий Ріг»:

- арматурний прокат;
- катанка;
- сортовий та фасонний прокат;
- заготовка;
- чушковий чавун.

Значна частина продукції підприємства експортується до багатьох країн світу, що робить ПрАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" важливим гравцем на міжнародному ринку сталі.

Компанія регулярно інвестує в модернізацію свої виробничих потужностей, впроваджує нові технології та удосконалює процеси для підвищення продуктивності та якості продукції.

На підприємстві впроваджена організаційна структура лінійно-функціонального типу (рис. 2.1):

Рис. 2.1 – Організаційна структура ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

За останній час підприємство досягло таких показників (за даними виробника, обсяги виробництва дорівнюють обсягам реалізації, тому дані про обсяги реалізації окремо не наводяться).

Проаналізуємо техніко-економічні показники діяльності підприємства (табл. 2.1)

Таблиця 2.1 - Динаміка техніко-економічних показників підприємства ПрАТ «АМКР» за 2020-2023 рр.

№ з/п	Показники	Од. виміру	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення						
							Абсолютне відхилення			Відносне відхилення			
							2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2	Обсяг виробництва і реалізації продукції	тис. т	8561	8974	2379	1864	413	-6595	-515	4,82	-73,49	-21,65	-78,23
3	Обсяг виробництва і реалізації продукції	тис. грн.	61935448	76532412	18794100	14146025,02	14596964	-57738312	-4648075	23,57	-75,44	-24,73	-77,16
4	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	58845530	74561304	55829721	50635809	15715774	-18731583	-5193912	26,71	-25,12	-9,30	-13,95
5	Повна собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	61 053 471	78 182 033	57 677 688	52 348 852	17128562	-20504345	-5328836	28,06	-26,23	-9,24	-14,26
6	Витрати на 1 грн. продукції	коп.	96,15	71,53	131,63	125,09	-24,62	60,10	-6,54	-25,61	84,02	-4,97	30,10
7	Середньорічна вартість ОЗ	тис. грн.	49876784	51970777	35471092	18732461,5	2093993	-16499685	-16738631	4,20	-31,75	-47,19	-62,44
8	Фондовіддача ОЗ	грн./грн.	1,24	1,47	0,53	1,16	0,23	-0,94	0,63	18,55	-63,95	119,02	-6,39
9	Фондомісткість	грн./грн.	0,81	0,68	1,89	0,86	-0,13	1,21	-1,03	-16,05	177,94	-54,42	6,35
10	Фондоозброєність	тис. грн./ос.	2557,26	2401,39	1866,9	1244,19	-155,87	-534,49	-622,71	-6,10	-22,26	-33,36	-51,35
11	Середньооблікова чисельність працівників	осіб	19504	21642	19000	15056	2138	-2642	-3944	10,96	-12,21	-20,76	-22,81
12	Продуктивність праці	тис. грн./ос.	4210,08	4688,38	1311,42	1245,66	478,30	-3376,96	-65,76	11,36	-72,03	-5,01	-70,41

Продовж. табл. 2.1

13	Фонд оплати праці працівників	тис. грн.	362774	469631	279300	344851	106857	-190331	65551	29,46	-40,53	23,47	-4,94
14	Середньомісячна заробітна плата персоналу	тис. грн./ос.	18,6	21,7	14,5	19,1	3,10	-7,20	4,60	16,67	-33,18	31,72	2,69
15	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	тис. грн.	63496684	109303155	43818410	41848635	45806471	-65484745	-1969775	72,14	-59,91	-4,50	-33,42
16	Валовий прибуток	тис. грн.	4651154	34741851	-12011311	-8787274	45806471	-65484745	3224037	646,95	-134,57	-26,84	-288,93
17	Фінансовий результат від операційної діяльності	тис. грн.	2066296	31036335	-14060397	-10261777	28970039	-45096732	3798620	1402,03	-145,30	-27,02	-596,63
18	Фінансовий результат до оподаткування	тис. грн.	847674	30688796	-51360445	-11721749	29841122	-82049241	39638696	3520,35	-267,36	-77,18	-1482,81
19	Чистий фінансовий результат	тис. грн.	740902	25216068	-49009104	-11811030	24475166	-74225172	37198074	3303,43	-294,36	-75,90	-1694,14
20	Загальна рентабельність виробництва	%	3,35	39,39	-20,54	0,82	36,05	-59,93	21,36	1075,82	-152,15	-103,98	-75,60
21	Рентабельність одиниці продукції	%	1,08	1,47	0,78	0,83	0,39	-0,68	0,04	35,86	-46,46	5,30	-22,62
22	Рентабельність продажів	%	7,33	31,78	-27,41	-21,00	24,46	-59,20	6,41	333,56	-186,25	-23,39	-386,46

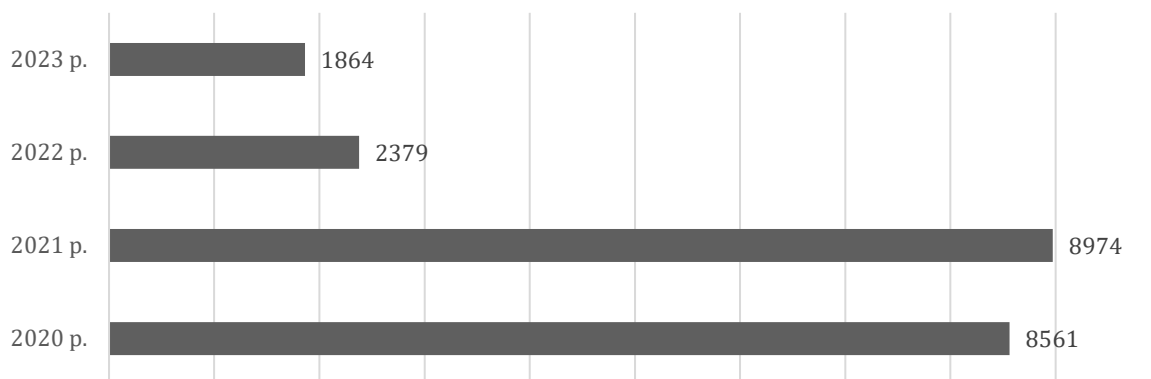

Рис. 2.2 – Динаміка зміни обсягу виробництва та реалізації продукції за 2020-2023 рр. в натуральних одиницях

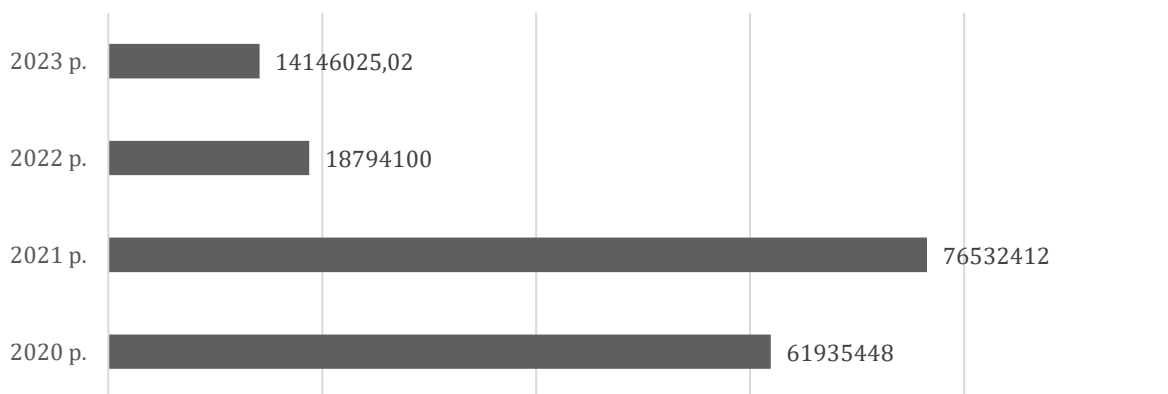

Рис. 2.3 – Динаміка зміни обсягу виробництва та реалізації продукції за 2020-2023 рр. в грошових одиницях

З рис. 2.2 та 2.3 видно, що у 2021р., в порівнянні з 2020 р., обсяги виробництва та реалізації продукції в натуральних та грошових одиницях зросли на 4,82% і 23,57%, відповідно. В 2022 р., порівняно з 2021 р., ці показники зменшились на 73,49% і 75,44%, що пов'язано з повномасштабним вторгненням росії на територію України, в наслідок чого спостерігається зменшення чисельності працюючих через виїзди за кордон та мобілізацію. В 2023 р. спостерігається значне зменшення обсягів виробництва та реалізації, що також пов'язано із воєнними діями.

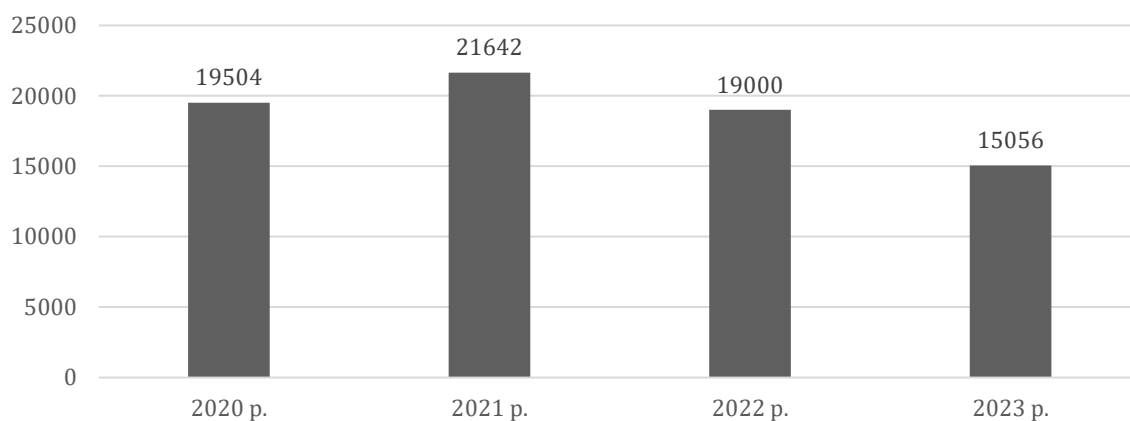

Рис. 2.4 – Динаміка зміни середньооблікової чисельності працівників за 2020-2023 рр

На рис. 2.4 видно, що в 2021р., порівняно з 2020 р., спостерігається зростання середньооблікової чисельності працівників на 10,96%, але в 2022р. ці показники зменшились на 12,21%, а у 2023 р. – на 20,76%, що спричинено політичною ситуацією країні.

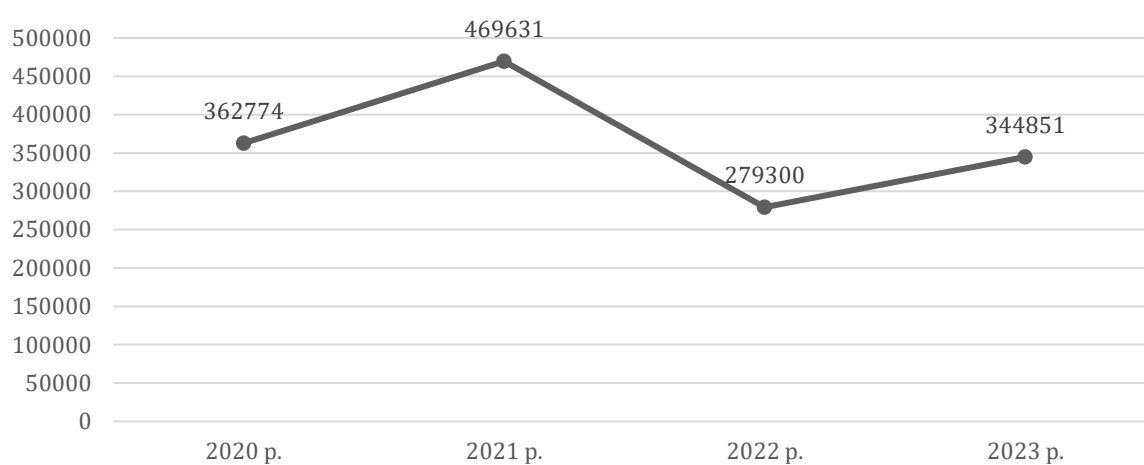

Рис. 2.5 – Динаміка фонду оплати праці працівників за 2020-2023 рр.

З рис. 2.5 можемо сказати, що впродовж досліджуваного періоду спостерігається коливання фонду оплати праці працівників. Так, у 2021 р., в порівнянні з 2020 р, цей показник зріс на 29,46%, а у 2022 р. порівняно з 2021 р, - знизився на 40,53%, що пов'язано зі скороченням чисельності працівників. В 2023 р. – фонд оплати праці було збільшено на 23,47%.

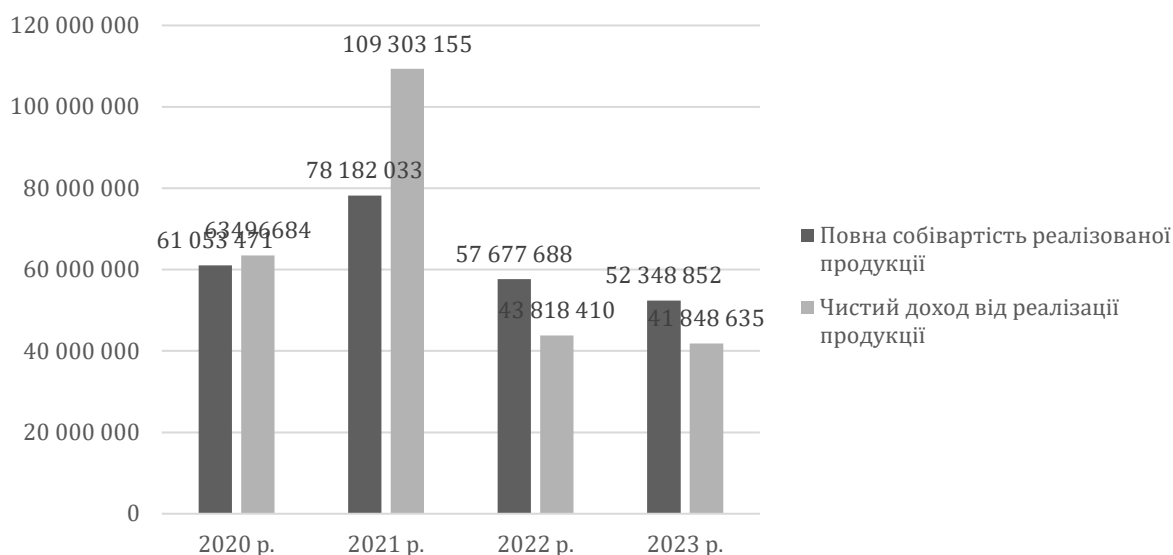

Рис. 2.6 – Співвідношення чистого доходу від реалізації продукції та повної собівартості продукції за 2020-2023 рр.

За даними рис. 2.6 бачимо, що чистий дохід від реалізації продукції і собівартість реалізованої продукції у 2021 році порівняно з 2020 роком збільшився на 72,14% і 28,06% відповідно, в 2022 чистий дохід від реалізації продукції і собівартість реалізованої продукції в порівнянні з 2021 роком зменшились на 59,91% і на 26,23%, відповідно У 2023 р – собівартість продукції знизилась на 9,24%, чистий дохід на 4,5%. Така зміна собівартості реалізованої продукції спричинена змінами в обсязі виробництва і реалізації продукції.

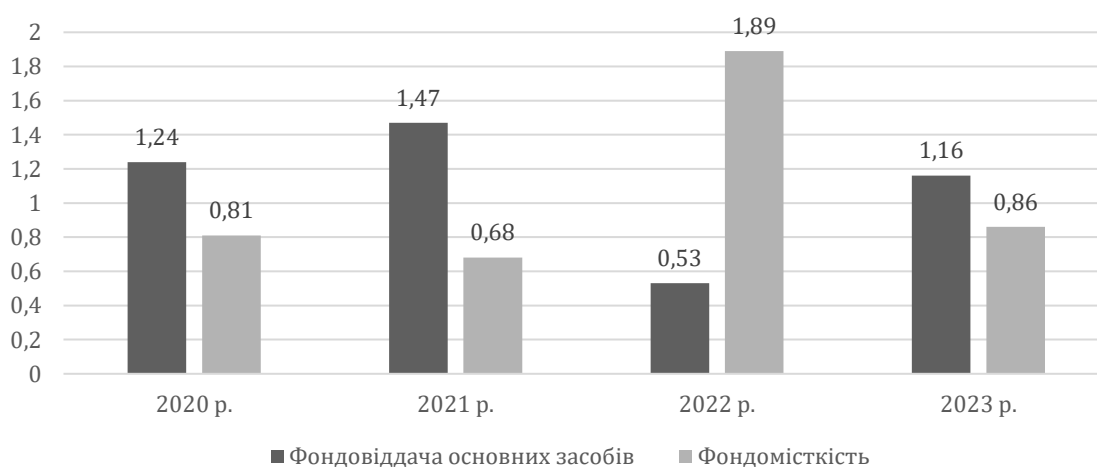

Рис. 2.7 – Динаміка зміни фондовіддачі та фондомісткості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2020-2023 рр.

Провівши аналіз показників фондівдачі та фондомісткості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» можемо сказати, що збільшення показника фондівдачі і зменшення фондомісткості в 2021 р. є позитивною тенденцією, але в 2022р. ситуація змінилась і показник фондівдачі впав, а фондомісткість сильно зросла, що є негативною характеристикою діяльності підприємства. В 2023 р. – рівень фондівдачі, в порівнянні з 2022 р., - зріс більш ніж вдвічі, а фондомісткість вдвічі знизилась, що свідчить про підвищення рівня ефективності використання основних фондів підприємством.

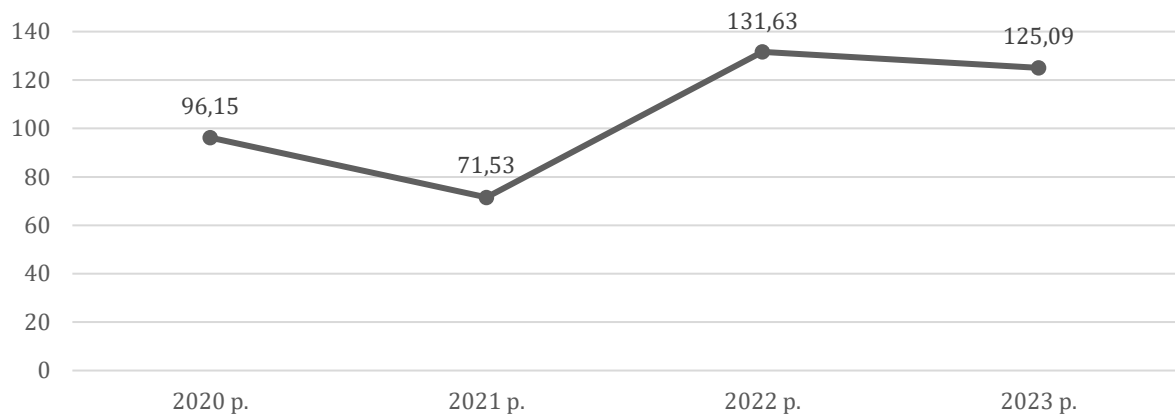

Рис. 2.8 – Динаміка зміни витрат на 1 грн. продукції ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2020-2023 рр.

На рис. 2.8 продемонстрована динаміка зміни витрат на 1 грн. продукції: у 2021 році, порівняно з 2020 роком, цей показник знизився на 25,61%, що було позитивним явищем, але у 2022 р. цей показник сильно зріс - на 84,03%, що пов'язано зі збільшенням витрат на виробництво. У 2023 р. – показник знизився на 4,97% так, як знизилась обсяги виробництва.

Проаналізуємо витратні, ресурсні і доходні показники рентабельності ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» (табл.2.2).

Таблиця 2.2 - Динаміка показників рентабельності ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2020-2023 рр.

№ з/п	Показники	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	Відхилення (+/-)		
						2021/ 2020.	2023/ 2022.	2022/ 2021.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
ВИТРАТНІ ПОКАЗНИКИ								
1	Рентабельність продукції (товарів, робіт, послуг)	7,9	46,6	-21,51	-17,35	38,69	-68,11	4,16
2	Рентабельність операційної діяльності	3,35	39,39	-20,54	0,82	36,05	-59,93	21,36
3	Рентабельність звичайної діяльності	1,35	38,68	53,61	-22,31	37,34	14,93	-75,92
4	Рентабельність господарської діяльності	1,35	41,55	-0,01	-21,65	40,2	-41,56	-21,64
5	Коефіцієнт покриття виробничих витрат	107,9	146,6	78,49	82,65	38,69	-68,11	4,16
6	Коефіцієнт окупності виробничих витрат	92,67	68,22	127,41	121,00	-24,46	59,2	-6,41
РЕСУРСНІ ПОКАЗНИКИ								
7	Рентабельність підприємства	0,8	25,98	-61,85	-23,69	25,18	-87,82	38,16
8	Рентабельність власного капіталу	1,4	44,66	-98,05	-53,00	43,27	-142,71	45,05
9	Рентабельність залученого капіталу	2,63	108,21	-191,22	-42,25	105,58	-299,43	148,97
10	Рентабельність перманентного капіталу	1,2	39,75	-86,93	-20,68	38,55	-126,68	66,25
11	Рентабельність необоротних активів (фондорентабельність)	1,43	51,8	-123,51	-48,53	50,37	-175,31	74,98
12	Рентабельність оборотних активів	2,53	81,12	-136,38	-45,61	78,59	-217,51	90,77
13	Рентабельність покриття активів	68,31	112,6	55,3	-23,51	44,28	-57,3	-78,81
14	Рентабельність окупності активів	1,46	0,89	1,81	119,14	-0,58	0,92	117,33
15	Рентабельність покриття власного капіталу	104,51	159,07	83,65	189,23	54,55	-75,41	105,58
16	Рентабельність окупності власного капіталу	0,96	0,63	1,2	0,53	-0,33	0,57	-0,67
ДОХОДНІ ПОКАЗНИКИ								
17	Валова рентабельність продажу	7,33	31,78	-27,41	-21,00	24,46	-59,2	6,41
18	Чиста рентабельність продажу	1,17	23,07	-111,85	-28,22	21,9	-134,92	83,63
19	Рентабельність доходу від операційної діяльності	1,33	28,26	-31,66	-24,27	26,93	-59,92	7,39

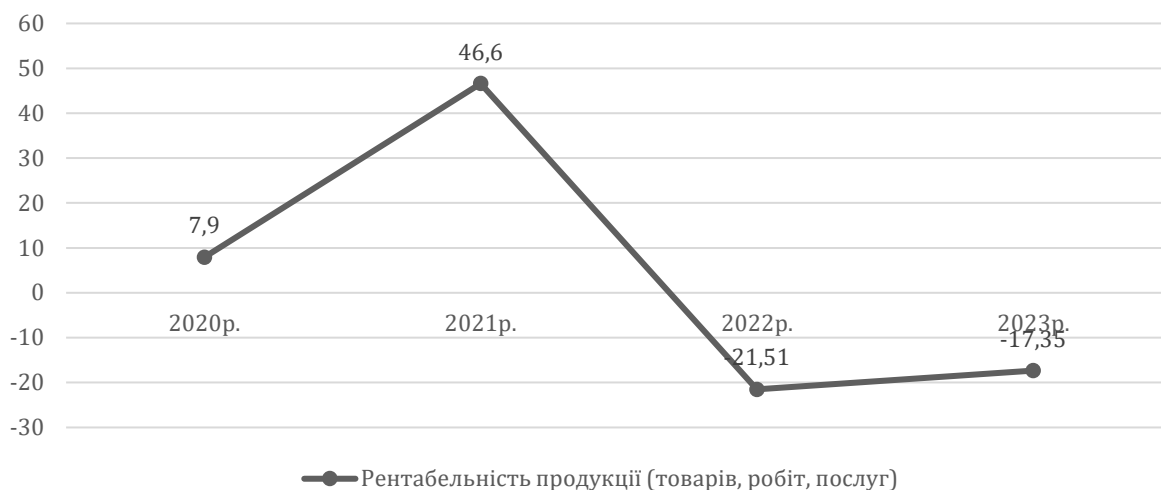

Рис. 2.9 –Динаміка зміни рентабельності продукції «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2020-2023 рр.

На рис.2.8 можемо спостерігати покращення показника за результатами 2023р.

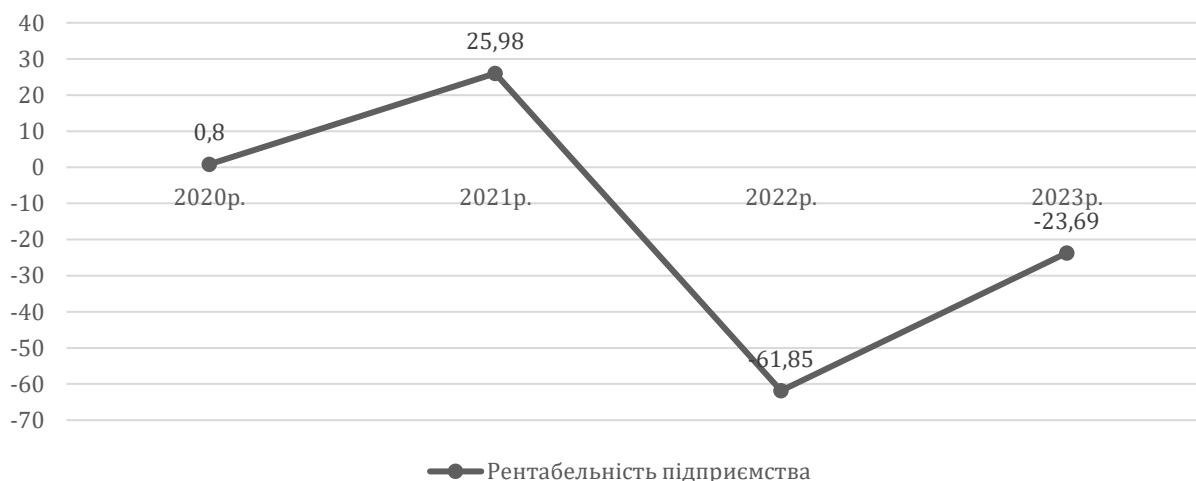

Рис. 2.10 –Динаміка зміни рентабельності «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2020-2023 рр.

Аналіз показників рентабельності підприємства у 2021 р. засвідчив про позитивну динаміку, а саме зростання показників, але в 2022р. – ці показники сильно знизились за рахунок падіння загального обсягу продажів, що пов'язано з політичною ситуацією в країні. У 2023 р. – більшість показників мали тенденцію до збільшення, що свідчить про те, що компанія поступово виходить з кризового стіну, спричиненого з війною, не зважаючи на продовження воєнних дій.

Отже, проаналізувавши техніко-економічні показники ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» можемо сказати, що впродовж досліджуваного періоду спостерігалися коливання всіх показників. Так, у 2021 р., в порівнянні з 2020 р, показники мали тенденцію до покращення, а у 2022 р. порівняно з 2021 р, - дуже знизилась, що пов'язано зі кризовим станом в країні. В 2023 р. – спостерігалось зростання показників, що може свідчити про поступове пристосування підприємства до складних економічних умов.

2.2. Аналіз фінансових показників діяльності ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Фінансова стійкість - це такий стан підприємства, при якому забезпечується стабільна фінансова діяльність і постійне перевищення доходів над витратами, що дозволяє компанії розвиватися та залучати капітал навіть тоді, коли власних коштів не вистачає.

Стан фінансової стійкості також впливає на подальший потенціал розвитку підприємства та розширення самого підприємства, що безпосередньо пов'язано з майбутніми прибутками. Визначення рівня фінансової стійкості є одним з найважливіших економічних питань, оскільки недостатня фінансова стійкість часто призводить до банкрутства та нестачі коштів для підтримки підприємства, тоді як надлишкова може перешкоджати розвитку підприємства через створення надлишкових резервів та запасів.

Перед тим, як визначимо рівень фінансової стійкості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», визначимо тип його фінансової стійкості. На цьому етапі аналізу фінансового стану підприємства можна визначити поточний рівень фінансової стійкості підприємства з низки можливих варіантів: абсолютна фінансова стійкість, задовільний, проблемний фінансовий стан та кризовий стан.

Для розрахунку цього коефіцієнта використовуються такі показники:

- надлишок власних оборотних коштів для фінансування запасів;

- надлишок власних оборотних коштів і довгострокових позикових ресурсів;
- надлишок або нестача нормальних джерел коштів для фінансування запасів.

Таким чином, якщо підприємство може покрити суму своїх запасів лише за рахунок залучення додаткового власного капіталу та позикових коштів, то вважається, що воно перебуває у проблемному фінансовому стані. Якщо підприємство здатне фінансувати свої запаси лише за рахунок власних коштів та довгострокових позикових джерел, то воно демонструє задовільну фінансову стійкість. Якщо компанія може формувати свої запаси лише за рахунок власного оборотного капіталу, то вважається, що вона має абсолютну фінансову стійкість.

Визначимо тип фінансової стійкості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» в динаміці в 2020 по 2023 рр. (табл 2.3)

Таблиця 2.3 - Тип фінансової стійкості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2020-2023 рр.

Показник	Рік			
	2020	2021	2022	2023
Нв	12 180 114	16 364 554	5 233 597	-9 313 483
Нд	21 784 700	23 723 794	11 279 951	-2 914 921
Нз	39 650 384	45 613 529	29 703 419	21 701 441
Зв	7 438 127	14 495 239	14 021 719	10 842 192
(+- Нв)	4 741 987	1 869 315	-8 788 122	-20 155 675
(+-Нд)	14 346 573	9 228 555	-2 741 768	-13 757 113
(+-Нз)	32 212 257	31 118 290	15 681 700	10 859 249
Тип фінансової стійкості				
	Абс.	Абс.	Абс.	Нестабільний фінансовий стан

З табл. 2.3 видно, що з 2020 р. по 2022 р. - підприємство мало абсолютну фінансову стійкість, але у 2023 р. – знаходилось у нестабільному фінансовому стані, що свідчить про те, що запаси підприємство не можуть повністю фінансуватись за рахунок власного оборотного капіталу.

Проведемо комплексну оцінку фінансової стійкості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», використовуючи дані фінансової звітності за 2020-2023 рр., за допомогою розрахунку відносних показників фінансової стійкості (табл. 2.4).

З 2020 р. по 2022 р. – більшість показників фінансової стійкості відповідає нормативним значенням, але за результатами 2023 р. можемо зробити висновок, що ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» рівень фінансової стійкості підприємства значно знизився, на що вплинула кризова ситуація в країні, пов'язана із воєнними діями.

Забезпечення фінансової стійкості проявляється в досягненні високих фінансових результатів при найменших витратах, забезпеченні безперервності діяльності підприємства і своєчасному погашенні боргів, а також правильному і своєчасному перерозподілі вільних фінансових ресурсів і спрямуванні коштів на економічний розвиток підприємства.

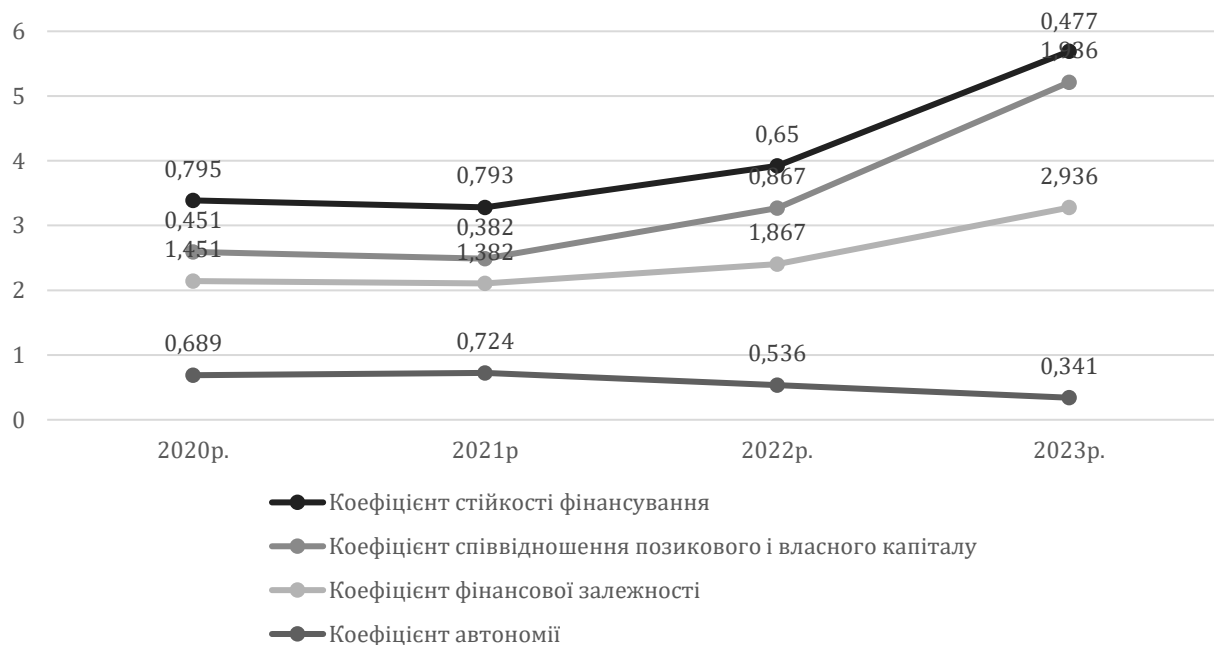

Рис. 2.11 – Динаміка показників фінансової стійкості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» протягом 2020-2023 рр.

З цією метою слід, здійснити детальний фінансово-економічний аналіз, оцінити підприємницькі ризики, які виникають на виробництві, визначити шляхи зниження ступеня ризику діяльності підприємства (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 - Розрахунок відносних показників фінансової стійкості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

№ з/п	Показники	Норм. значення	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	Абсолютне відхилення (+/-)			Відносне відхилення, %		
							2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022
1	Коефіцієнт автономії	>0,5	0,689	0,724	0,536	0,341	0,034	-0,188	-0,195	5	-25,99	-36,46
2	Коефіцієнт фінансової залежності	<2,0	1,451	1,382	1,867	2,936	-0,069	0,485	1,069	-4,76	35,11	57,28
3	Маневреність робочого капіталу	за планом	0,6107	0,611	1,243	-3,720	0,0003	0,632	-4,963	0,05	103,45	-399,24
4	Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	>0,5	0,2	0,31	0,4	-0,182	0,11	0,09	-0,582	54,9	29,01	-145,50
5	Коефіцієнт фінансової стійкості	>1	2,216	2,617	1,153	0,516	0,401	-1,464	-0,637	18,1	-55,95	-55,21
6	Коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу	-	0,451	0,382	0,867	1,936	-0,069	0,485	1,069	-15,32	127	123,34
7	Коефіцієнт стійкості фінансування	0,8-0,9	0,795	0,793	0,65	0,477	-0,002	-0,143	-0,173	-0,24	-18,01	-26,68
8	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	<0,5	0,311	0,276	0,464	0,659	-0,034	0,188	0,195	-11,09	68,01	42,12
9	Коефіцієнт структури фінансування необоротних активів	<1	0,165	0,122	0,263	0,253	-0,042	0,141	-0,010	-25,78	115,19	-3,95
10	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	-	0,136	0,088	0,176	0,285	-0,049	0,089	0,109	-35,64	101,23	62,19
11	Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	>0,1	0,0857	0,3588	0,176	-0,429	0,273	-0,183	-0,605	318,53	-50,89	-343,84
12	Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	<0,2	0,35	0,252	0,247	0,206	-0,098	-0,005	-0,041	-28,04	-1,79	-16,48
13	Коефіцієнт поточних зобов'язань	>0,5	0,65	0,748	0,753	0,794	0,098	0,005	0,041	15,07	0,6	5,40
14	Коефіцієнт страхування бізнесу	>0,2	0,0066	0,0055	0,011	0,012	-0,001	0,006	0,001	-16,49	100,83	11,90
15	Коефіцієнт забезпечення запасів робочим капіталом	>0,2	1,638	1,637	0,804	-0,269	-0,001	-0,832	-1,073	-0,05	-50,85	-133,44

З діаграми і таблиці видно, що на протязі 2020-2022рр., коефіцієнт автономії, залишався межах норми. В 2021 р., в порівнянні з 2020 р., зріс на 5%, але в 2022 р. – знизився на 25,99%, порівняно з 2021 р. У 2023 р. показник знизився і знаходився в значеннях, що нижче за норму, що свідчить про збільшення залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

В 2021р., порівняно з 2020 р., - коефіцієнт фінансової залежності знизився на 4,86%, що є позитивною динамікою, але в 2022 р. цей показник зріс на 35,11%, а у 2023 р. – на 57,28%, що свідчить про збільшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства, тобто втрату ним фінансової незалежності.

Значення коефіцієнту співвідношення позикового і власного капіталу також на протязі досліджуваних років зазнавав істотних змін, так, в 2021 р., порівняно з 2020 р., цей показник зменшився на 15,32%, а в 2022 р., в порівнянні з 2021 р. – зріс на 127%, у 2023 р. – зріс на 123,34%, що свідчить про збільшення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів.

Коефіцієнт стійкості фінансування, протягом 2020-2022рр. мав тенденцію до зниження і вже в 2022р. його значення становило 0,650, а в 2023 р. знизився на 26,68% і становив – 0,477, при критичному в 0,75. Це може свідчити про те, що на підприємстві не достатньо стійких джерел формування капіталу.

Рис. 2.12 – Динаміка показників фінансової стійкості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» протягом 2020-2023 рр.

З 2020 р. по 2022 р. - коефіцієнт маневреності робочого капіталу знаходився в значеннях, що нижче за нормативне, але постійно зростав. Так, в 2021 р., в порівнянні з 2020 р. він збільшився на 54,9%, а в 2022 р., порівняно з 2021 р. – на 29,01%. У 2023 р. даний показник значно знизився і знаходився у від’ємних значеннях, що свідчить про те, що, підприємству необхідно працювати у напрямку збільшення частки власних ресурсів.

Протягом 2020-2022 рр., коефіцієнт фінансової стійкості знаходився в нормальних значеннях, але постійно змінювався. Так, в 2021 р. даний коефіцієнт зріс на 18,11%, порівняно з 2020 р., але вже 2022 р. – знизився на 55,95%, а у 2023 р. – на 55,21%, що свідчить про зменшення можливостей підприємства залишатися платоспроможним в довгостроковій перспективі.

Спостерігається зменшення, в 2021 р., в порівнянні з 2020 р., коефіцієнту концентрації позикового капіталу на 11,09%, в 2022 р., порівняно з 2021 р. – зростання на 68,01%, а в 2023 р. – зростання на 42,12%, що свідчить про зростання частки позикового капіталу в загальній сумі капіталу підприємства.

В 2021 р., порівняно з 2020 р, спостерігається зменшення коефіцієнту структури фінансування необоротних активів на 25,78%, в 2022р. – зростання на 115,19%, а в 2023 р. – зниження на 3,95%, що може свідчити про зниження рівня фінансування необоротних активів за рахунок довгострокових джерел.

Спостерігається зменшення коефіцієнту довгострокового залучення позикових коштів, в 2021 р. на 36,64%, в 2022 р. – зростання на 101,23%, а в 2023 р. – ще на 62,19%, що може свідчити про підвищення інвестиційної активності за рахунок залучення довгострокових кредитів.

В 2020р. коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами був менше нормативного – 0,0857, але в 2021р. цей показник зріс на 318,53% і був в значеннях, вищих за нормативні. Не зважаючи на те, що в 2022 р., порівняно з 2021 р. цей показник зменшився на 50,89% - він все одно залишився в межах норми У 2023 р. спостерігається зниження показника на

343,84%, що може свідчити про те, що оборотні активи не фінансуються за рахунок власних оборотних коштів.

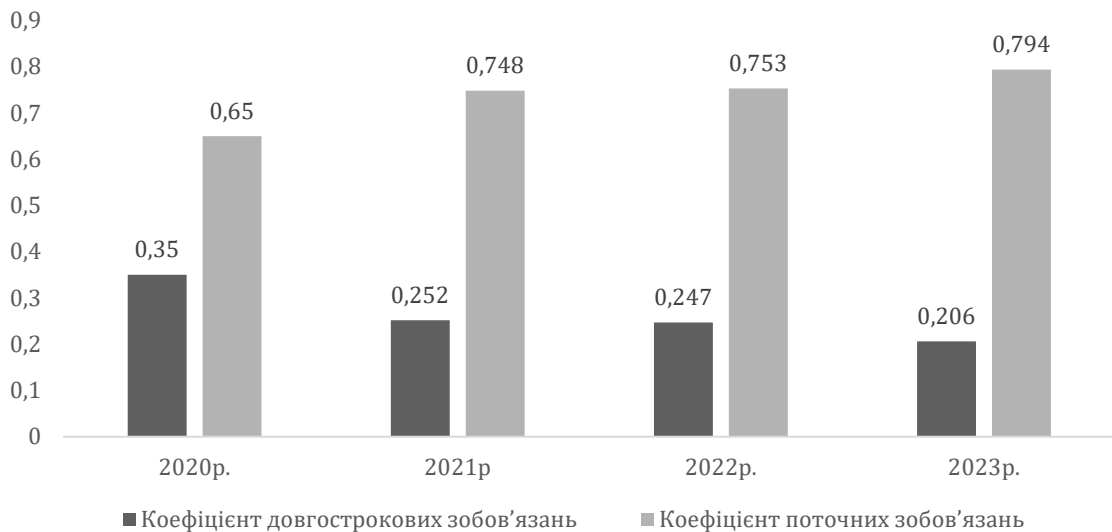

Рис. 2.13 – Динаміка коефіцієнту довгострокових зобов'язань і коефіцієнту поточних зобов'язань ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» протягом 2020-2023 рр.

Розміри коефіцієнту довгострокових зобов'язань і коефіцієнту поточних зобов'язань свідчать про те, що в загальній сумі формування капіталу переважають поточні зобов'язання.

Коефіцієнт страхування бізнесу на протязі 2020-2022рр. був менше норми і постійно зменшувався. Так, в 2021 р., порівняно з 2020 р. даний показник зменшився на 16,49%, але в 2022 р., в порівнянні з 2021 р. – зріс на 100, 83%, але у 2023 р. збільшився на 11,9%, що є позитивною тенденцією в діяльності підприємства.

У період з 2020 р. по 2022 р., коефіцієнт забезпечення запасів робочим капіталом був більше нормативного, але постійно знижувався. Так, в 2021 р. даний показник зменшився на 0,05%, а в 2022 р., в порівнянні з 2021 р. – на 50,85%. У 2023 р. значення даного показника знизилось на 133,44% і знаходилось в негативних, що може свідчити про значне зменшення рівня покриття матеріальних оборотних активів підприємством.

Згрупуємо активи і пасиви ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» і визначимо суму платіжного залишку або нестачу (табл. 2.5)

Таблиця 2.5 - Групування активів і пасивів підприємства

№ з/п	Гр. акт.	2020р.	2021р	2022р.	2023р	Гр. пас.	2020р.	2021р	2022р.	2023р.	Платіжний надлишок або нестача			
											2020р.	2021р	2022р.	2023р.
1	A1	867691	1374859	954053	523938	П1	18219624	21889735	18423468	24705643	-17351933	-20514876	-17469415	-24181705
2	A2	21637895	29631913	14401960	9839064	П2	0	0	0	0	21637895	29631913	14401960	9839064
3	A3	7540212	14606757	14347406	11338439	П3	9604586	7359240	6046354	6398562	-2064374	7247517	8301052	4939877
4	A4	58303758	60187446	22979342	25330277	П4	60879286	76552000	28212939	16016794	-2575528	-16364554	-5233597	9313483
Баланс		88349556	105800975	52682761	47031718	x	88349556	105800975	52682761	47120999	-	-	-	-

Проаналізуємо показники ліквідності ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» (табл. 2.6):

Таблиця 2.6 - Аналіз показників ліквідності ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2020 – 2023 рр.

№ з/п	Показники	Норм. значення	Рік				Відхилення (+/-)		
			2020	2021	2022	2023	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022
1	Коефіцієнт покриття (загальний коефіцієнт ліквідності)	>2	1,65	1,36	1,61	0,88	-0,29	0,26	-0,73
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	>1	1,24	1,42	0,83	0,42	0,18	-0,58	-0,41
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	0,05	0,07	0,05	0,02	0,03	-0,02	-0,03

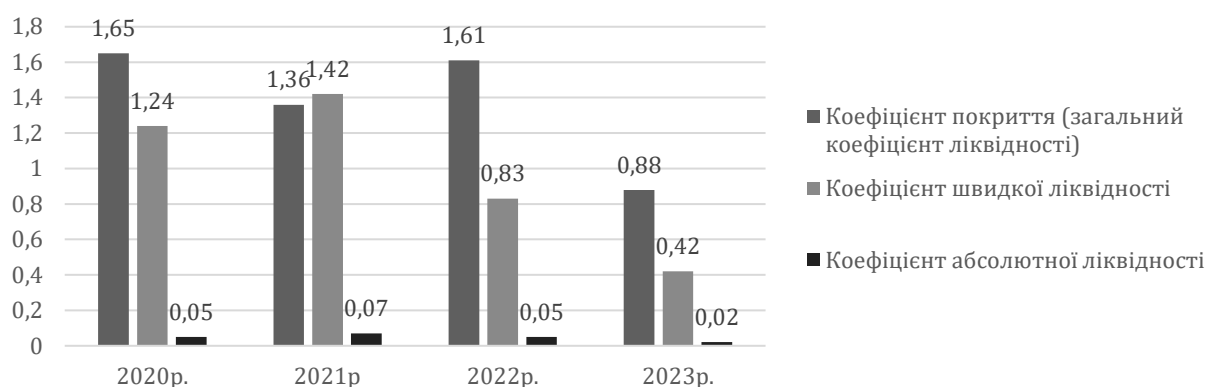

Рис. 2.14 – Динаміка зміни показників ліквідності ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2020-2023 рр.

З рис. 2.14 видно, що протягом 2020-2023рр. коефіцієнт покриття залишався на рівні, який нижче нормативного, що свідчить про недостатність у підприємства оборотних коштів для покриття боргів.

У 2020 і 2021 рр. коефіцієнт швидкої ліквідності був на нормальному рівні, але 2022р. його рівень зменшився і став нижчим за нормативний, що продовжилось і в 2023р., що свідчить проте, що в підприємства зменшилась можливість погашення боргів за рахунок очікуваних надходжень за відвантажену продукцію, виконані роботи, надані послуги.

Рівень коефіцієнта абсолютної ліквідності, на протязі 2021-2022рр. залишався менше нормативного значення, але для підприємств реального сектора економіки нормативний показник на рівні 0,05-0,1, а у 2023 р. – показник ще знизився, тому можна сказати про те, що у підприємства зменшилися можливості погашення зобов'язань за рахунок абсолютно ліквідних активів.

Основним інструментом для оцінки ефективності використання ресурсів підприємства в умовах нестабільної економіки є аналіз ділової активності суб'єкта господарювання, за допомогою якого можна об'єктивно визначити результативність фінансової діяльності підприємства та перспективи його розвитку. Таким чином, ділова активність є дієвим механізмом, що зменшує ймовірність настання несприятливих подій в умовах кризи та конкуренції.

Ділова активність – це комплексна характеристика діяльності підприємства, яка містить в собі оцінку ступеня напруженості використання ресурсів. Ділова активність підприємства характеризується, перш за все, ефективністю використання виробничих ресурсів і стійкістю економічного зростання. Головним же критерієм ефективності роботи підприємства є його прибутковість.

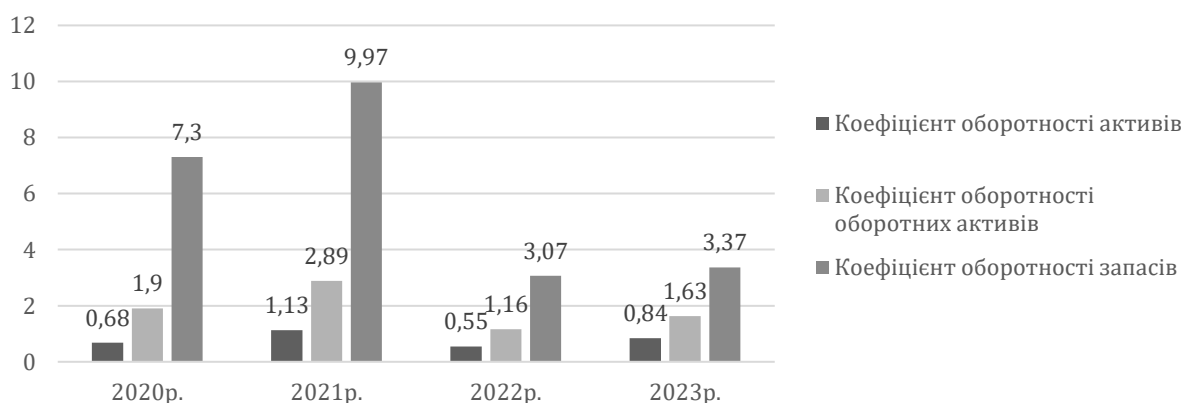

Рис. 2.15 – Динаміка показників оборотності активів, оборотних активів і запасів ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Розрахуємо показники ділової активності підприємства (табл.2.7).

Таблиця 2.7 - Показники ділової активності ПрАТ «АрселорМіттал Крийй Ріг»

№ з/п	Показники	Нормат. значення	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	Відхилення					
							Абсолютне			Відносне		
							2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022
1	Коефіцієнт оборотності активів	зростання	0,68	1,13	0,55	0,84	0,44	-0,57	0,29	66,18	-51,33	52,61
2	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	-	1,9	2,89	1,16	1,63	0,99	-1,73	0,47	52,11	-59,86	40,36
3	Коефіцієнт оборотності запасів	середньо галузеве	7,3	9,97	3,07	3,37	2,66	-6,89	0,30	36,58	-69,21	9,65
4	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	-	1,05	1,59	0,84	1,89	0,55	-0,75	1,05	51,43	-47,17	125,28
5	Коефіцієнт оборотності коштів в розрахунках (дебіторської заборгованості)	-	3,08	4,92	2,67	3,45	1,84	-2,25	0,78	59,74	-45,73	29,32
6	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	-	2,84	5,5	2,17	1,94	2,65	-3,32	-0,23	93,66	-60,55	-10,38
7	Коефіцієнт завантаженості активів	-	1,46	0,89	1,81	1,19	-0,58	0,92	-0,62	-39,04	103,37	-34,18
8	Коефіцієнт завантаженості активів в обороті	-	0,53	0,35	0,86	0,61	-0,18	0,51	-0,25	-33,96	145,71	-28,58
9	Коефіцієнт завантаженості власного капіталу	-	0,96	0,63	1,2	0,53	-0,33	0,57	-0,67	-34,38	90,48	-55,96

Аналіз коефіцієнту оборотності активів показав, що в 2021 р. даний показник зріс на 64,82%, а в 2022 р. – знизився на 50,89%. В 2021 р. – коефіцієнт оборотності оборотних активів збільшився на 52,27%, але в 2022 р. – впав на 59,73%, що свідчить про зменшення сум доходу, яка отримується з кожної гривні активів. Спостерігається зростання коефіцієнту оборотності запасів в 2021 р. на 36,46%, а в 2022 р. – падіння на 69,17%. У 2023 р. всі аналізовані показники мали тенденцію до збільшення, в порівнянні з 2022 р.

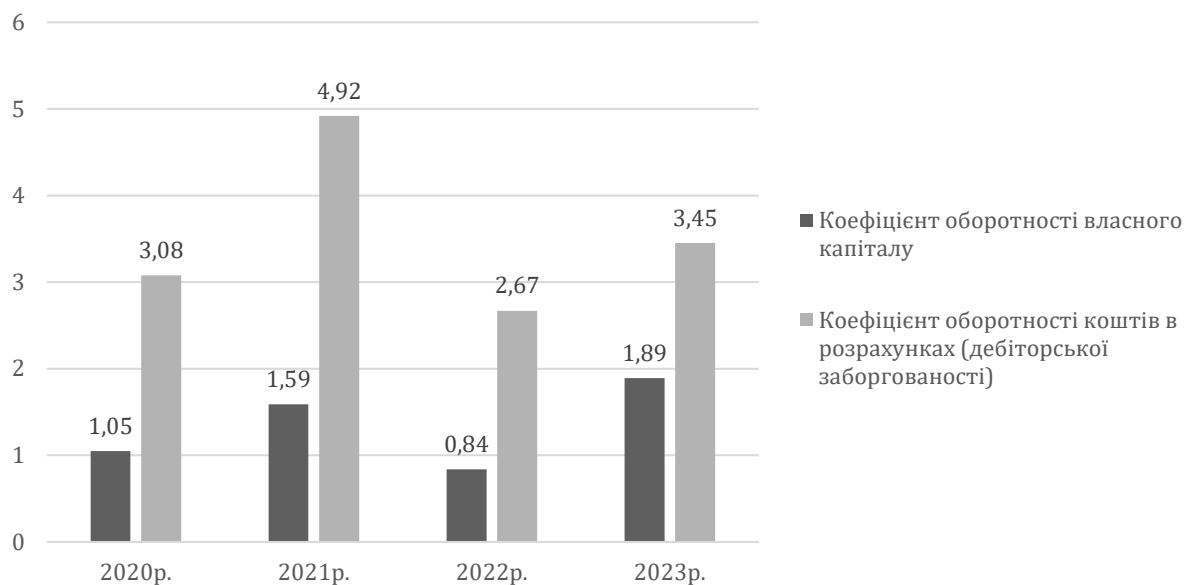

Рис. 2.16 – Динаміка коефіцієнту оборотності власного капіталу і коефіцієнту оборотності дебіторської заборгованості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

З даних рис. 2.16 видно, що у 2021 р. спостерігається зростання коефіцієнту оборотності власного капіталу на 52,2%, але зменшення даного показника в 2022 р. – на 47,41%.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, в 2021 р. зріс на 59,88%, а в 2022 – впав на – 45,76%. У 2023 р. показники сильно зросли, так коефіцієнт оборотності власного капіталу збільшився на 125, 28%, а коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості – на 29,32%.

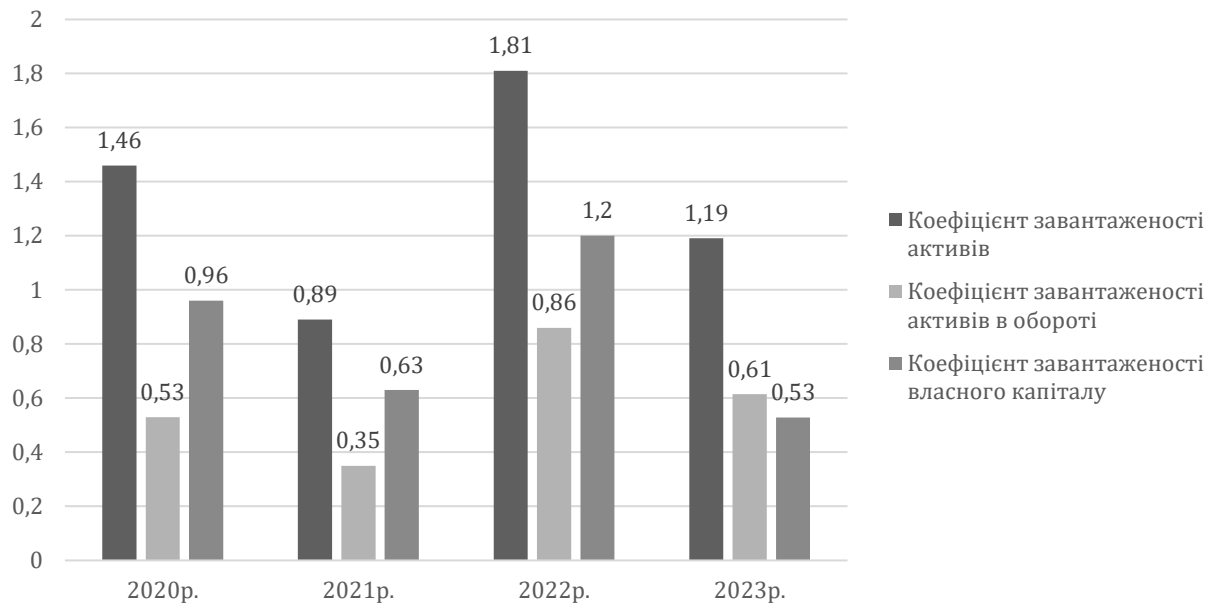

Рис. 2.17 – Динаміка зміни коефіцієнтів завантаження активів, активів в обороті і власного капіталу ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

На рис. 2.17 видно, що аналіз коефіцієнтів завантаження активів, активів в обороті і власного капіталі показав, що в 2021 р., дані показники зросли на 35%, а в 2022 р. – більш ніж на 100%. У 2023 р. - розраховані показники, порівняно з 2022 р., знизилась. Так, коефіцієнт завантаження активів знизився на 34,18%, коефіцієнт завантаження активів в обороті – на 25,58%, а коефіцієнт завантаження власного капіталу – на 55,96%, що свідчить про підвищення ефективності використання активів підприємства.

Розрахуємо тривалість обороту активів (табл. 2.8):

Таблиця 2.8 - Тривалість обороту активів ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

№	Показники	2020р.	2021р	2022р.	2023р.	Відхилення (+/-)		
						2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022.
1	Період обороту активів	527	320	651	429	-207	331	-222
2	Період обороту дебіторської заборгованості (К1)	117	73	135	104	-44	62	-31
3	Період обороту запасів (К2)	49	36	117	107	-13	81	-10
4	Період обороту кредиторської заборгованості (К3)	127	65	166	185	-61	100	19
5	Фінансовий цикл	40	44	86	26	4	43	-60

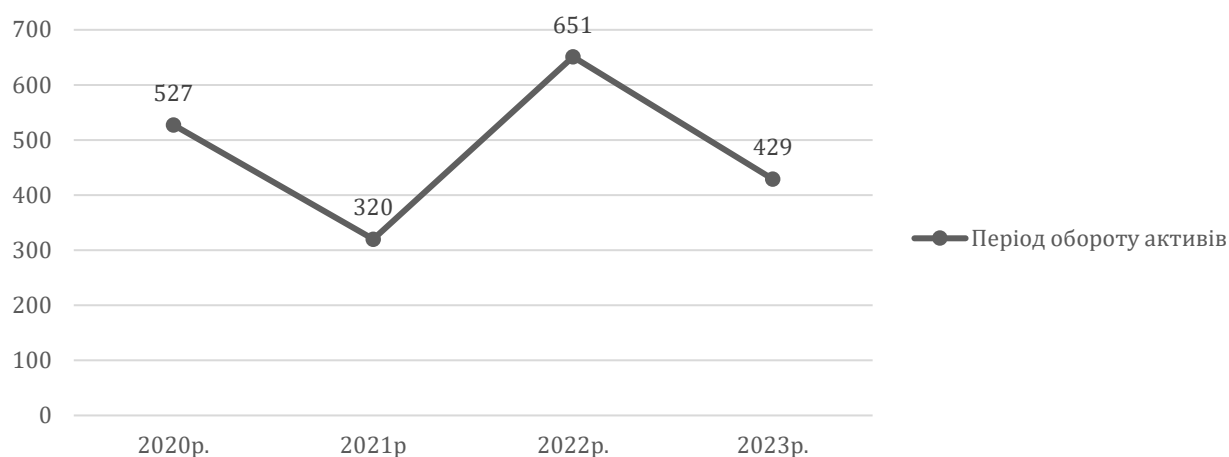

Рис.2.18 – Динаміка зміни періоду обороту активів ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

В 2021 р. період обороту активів зменшився на 207 днів, а в 2022 р. – зріс більше ніж вдвічі. Причиною цього може бути тривалий термін реалізації продукції через політичну ситуацію в країні. У 2023 р. – показник знову зменшився.

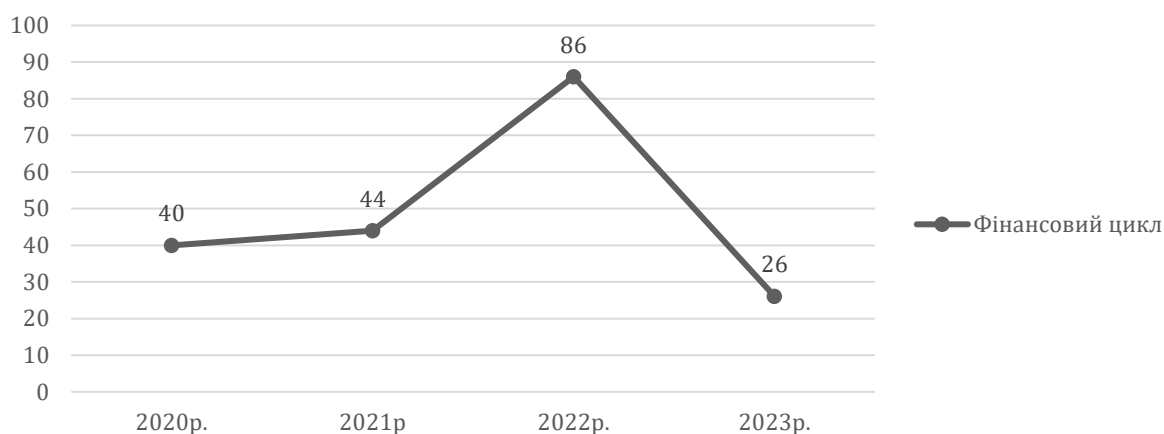

Рис. 2.19 – Динаміка зміни фінансового циклу ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Аналізуючи показник тривалості фінансового циклу можемо спостерігати його зростання протягом 2020-2022 рр., але вже у 2023 р. спостерігається значне зниження. Причиною цього є поступове зростання дебіторської заборгованості і зменшення кредиторської.

Отже, здійснивши детальний аналіз ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», можна сказати, що за підсумками 2023 р. рівень фінансової стійкості підприємства значно знизився, що пов'язано з кризовим станом в країні, спричиненим воєнними діями.

За результатами розрахунків показників ліквідності можемо сказати, що у підприємства немає можливості погашення боргових зобов'язань за рахунок обігових коштів та очікуваних надходжень за відвантажену продукцію.

Аналіз ділової активності підприємства засвідчив, про підвищення ефективності використання активів підприємства.

Розрахувавши показники оборотності активів можемо сказати, що тривалий період обороту може бути пов'язаний із політичною ситуацією в країні. Зростання показника тривалості фінансового циклу може бути пов'язане із зростанням дебіторської заборгованості і зменшенням кредиторської.

Підсумовуючи вищесказане можемо сказати, що згідно із проведеним аналізом підприємства «АрселорМіттал Кривий Ріг», було визначено, що на даний момент компанія знаходиться в кризовому становищі, на що вказують незадовільні значення більшості показників фінансової стійкості, оборотності, поточної ліквідності та рентабельності. Відповідно, надані рекомендації можуть покращити фінансовий стан компанії «АрселорМіттал Кривий Ріг» .

РОЗДІЛ 3

ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ З ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПРАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

3.1. Встановлення факторів впливу на результативні показники роботи підприємства

Найважливішим економічним питанням у контексті самофінансування є те, чи може підприємство протистояти фінансовим труднощам.

Управління фінансовою стійкістю передбачає аналіз факторів формування показників, які характеризують стабільність функціонування підприємства з позиції забезпечення прибутковості операційної діяльності. Серед цих показників чільне місце належить порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості.

Поріг рентабельності — це вартісний показник, який характеризує суму операційного доходу, що забезпечує повне покриття операційних витрат, Чим менша величина порогу рентабельності, тим більш фінансово стійким є підприємство.

Запас фінансової стійкості - це відносний показник максимального фактичного зниження операційного прибутку, яке можна очікувати до того, як операція вийде на рівень беззбитковості. Високе значення запасу фінансової стійкості означає, що підприємство є фінансово стійким у забезпеченні прибутковості своєї господарської діяльності та має менший ризик збитковості. Запас фінансової стійкості характеризує той рівень захищеності операційної діяльності, який є в підприємства на момент розрахунку і яким можна скористатися на випадок несприятливих обставин, наприклад, при зменшенні обсягів виробництва або реалізації продукції.

Вихідна інформація для розрахунку запасу фінансової стійкості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» представлена в табл. 3.1

Таблиця 3.1 - Вихідна інформація для розрахунку запасу фінансової стійкості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Показники	Умовні позначення	Порядок розрахунку за даними форми №2 (рядки)	Сума			
			2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Операційний дохід	ОД	2000+2120	63 821 682	109 824 238	44 414 595	42 278 038
Операційні витрати	ОВ	2050+2130+2150+2180	61 755 386	78 787 903	58 474 992	52 539 815
у тому числі:						
змінні витрати	ЗВ	$2050 \times ((2500+2505+2510) \div 2550) + 2180$	43 027 272,87	58 768 006,34	43 013 344,26	39 504 901,82
постійні витрати	ПВ	$2050 \times ((2515+2520) \div 2550) + 2130 + 2150$	18 728 113,13	20 019 896,66	15 461 647,74	13 034 913,18
Маржинальний дохід	МД	ОД – ЗВ, або П + ПВ	20 794 409,13	51 056 231,66	1 401 250,74	81 782 939,82
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	П	2190 (2195)	2 066 296	31 036 335	-14 060 397	-10 261 777

За формулою 1.42 розрахуємо частку маржинального доходу в операційному доході:

$$\text{КМД}_{2020 \text{ р.}} = \frac{20\,794\,409,13}{63\,821\,682,00} = 0,33$$

$$\text{КМД}_{2021 \text{ р.}} = \frac{51\,056\,231,66}{109\,824\,238} = 0,46$$

$$\text{КМД}_{2022 \text{ р.}} = \frac{1\,401\,250,74}{44\,414\,595} = 0,032$$

$$\text{КМД}_{2023 \text{ р.}} = \frac{81\,782\,939,82}{42\,278\,038} = 1,93$$

Визначимо поріг рентабельності за формулою 1.41:

$$\text{ПР}_{2020 \text{ р.}} = \frac{18\,728\,113,13}{0,33} = 56\,751\,858 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{ПР}_{2021 \text{ р.}} = \frac{20\,019\,896,66}{0,46} = 43\,521\,514,50 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{ПР}_{2022 \text{ р.}} = \frac{15\,461\,647,74}{0,032} = 483\,176\,492 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{ПР}_{2023 \text{ р.}} = \frac{130\,349\,13,18}{1,93} = 6\,738\,453,71 \text{ тис. грн.}$$

Розрахуємо запас фінансової стійкості підприємства за формулою 1.40:

$$\text{ЗФС}_{2020 \text{ р.}} = \frac{63\,821\,682 - 56\,751\,858}{63\,821\,682,00} \times 100 = 11,08 \text{ тис. грн.}$$

$$ЗФC_{2021 \text{ р.}} = \frac{109\,824\,238 - 43\,521\,514,50}{109\,824\,238} \times 100 = 60,37 \text{ тис. грн.}$$

$$ЗФC_{2022 \text{ р.}} = \frac{44\,414\,595 - 483\,176\,492}{44\,414\,595} \times 100 = -987,88 \text{ тис. грн.}$$

$$ЗФC_{2023 \text{ р.}} = \frac{42278038 - 6738453,71}{42278038} \times 100 = 84,06 \text{ тис. грн.}$$

Отже, на зміну показника порогу рентабельності впливають такі фактори, як: операційний дохід; постійні витрати; змінні витрати.

На зміну показника запасу фінансової стійкості впливають ті ж фактори, що й на зміну показника порогу рентабельності: операційний дохід; постійні витрати; змінні витрати. Для розрахунку впливу факторів впливу на зміну запасу фінансової стійкості доцільно скористатися методичним способом ланцюгових підстановок, що передбачає розрахунок умовних значень результативного показника. Здійснимо розрахунки на основі даних фінансової звітності ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2021-2023 рр.:

$$ЗФC_1 = \frac{ОД_{зв} - ПВ_{баз} - ЗВ_{баз}}{ОД_{зв} - ЗВ_{баз}} \times 100 \quad (3.1)$$

де $ОД_{зв}$ – операційний дохід звітного року, тис. грн;

$ПВ_{баз}$ – постійні витрати базового року, тис. грн;

$ЗВ_{баз}$ – змінні витрати базового року, тис. грн.

$$ЗФC_{2021-22} = \frac{44\,414\,595 - 20\,019\,896,66 - 58\,768\,006,34}{44\,414\,595 - 58\,768\,006,34} \times 100 = 239,48 \text{ тис. грн.}$$

$$ЗФC_{2022-23} = \frac{42278038 - 15461647,74 - 43013344,26}{42278038 - 43013344,26} \times 100 = 2202,75 \text{ тис. грн.}$$

$$ЗФC_2 = \frac{ОД_{зв} - ПВ_{зв} - ЗВ_{баз}}{ОД_{зв} - ЗВ_{баз}} \times 100 \quad (3.2)$$

де $ОД_{зв}$ – операційний дохід звітного року, тис. грн;

$ПВ_{зв}$ – постійні витрати звітного року, тис. грн;

$ЗВ_{баз}$ – змінні витрати базового року, тис. грн.

$$ЗФC_{2021-22} = \frac{44\,414\,595 - 15\,461\,647,74 - 58\,768\,006,34}{44\,414\,595 - 58\,768\,006,34} \times 100 = 207,72 \text{ тис. грн.}$$

$$ЗФC_{2022-23} = \frac{42278038 - 13034913,17 - 43013344,26}{42278038 - 43013344,26} \times 100 = 1872,72 \text{ тис. грн.}$$

Розрахуємо загальну зміну (+,-) показника запасу фінансової стійкості в звітному році порівняно з базовим роком, відсоткових пунктів:

$$\Delta ЗФC = ЗФC_{2023 \text{ р.}} - ЗФC_{2022 \text{ р.}} \quad (3.3)$$

$$\Delta ЗФC_{2021-22} = -987,88 - 60,37 = -1\,048,25$$

$$\Delta ЗФC_{2022-23} = 84,06 - (-987,88) = -903,82$$

у тому числі за рахунок факторів:

операційного доходу:

$$\Delta ЗФC_{ОД} = ЗФC_1 - ЗФC_{2022 \text{ р.}} \quad (3.4)$$

$$\Delta ЗФC_{ОД\ 2021-22} = 239,48 - 60,37 = 179,11 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta ЗФC_{ОД\ 2022-23} = 2202,75 - 987,88 = 1214,87 \text{ тис. грн.}$$

постійних витрат:

$$\Delta ЗФC_{ПВ} = ЗФC_2 - ЗФC_1 \quad (3.5)$$

$$\Delta ЗФC_{ПВ\ 2021-22} = 207,72 - 239,48 = -31,76 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta\text{ЗФС}_{\text{ПВ } 2022-23} = 1872,72 - 2202,75 = -330,03 \text{ тис. грн.}$$

змінних витрат:

$$\Delta\text{ЗФС}_{\text{ЗВ}} = \text{ЗФС}_{2023 \text{ р.}} - \text{ЗФС}_2 \quad (3.6)$$

$$\Delta\text{ЗФС}_{\text{ЗВ } 2021-22} = -987,88 - 207,72 = -1195,6 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta\text{ЗФС}_{\text{ЗВ } 2022-23} = 84,06 - 1872,72 = -1788,66 \text{ тис. грн.}$$

Зведемо в таблицю результати розрахунків (табл. 3.2)

Таблиця 3.2 – Динаміка рівня запасу фінансової стійкості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Показник	Умовне позначення	Од. виміру	Рік			
			2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Частка маржинального доходу операційному доході	КМД	час.од.	0,33	0,46	0,032	1,93
Поріг рентабельності	ПР	тис. грн	56751858	43521514,50	483176492	6738453,71
Запас фінансової стійкості	ЗФС	тис. грн	11,08	60,37	-987,88	84,06

Зробивши факторний аналіз показника запасу фінансової стійкості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», можемо звести резерви запасу фінансової стійкості підприємства:

- за рахунок операційного доходу в 2023 р. підприємство отримало запас фінансової стійкості у розмірі 1214,87 тис.грн.
- через постійні витрати – запас фінансової стійкості підприємства знизився на 330,03 тис.грн.
- найбільший вплив на запас фінансової стійкості в 2023 р. мали змінні витрати. Через їх зростання – запас фінансової стійкості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» знизився на 1788,66 тис.грн.

Таким чином, можемо зробити висновок, що найбільший вплив на даний показник мають змінні витрати.

Поточний розвиток національної економіки характеризується значними негативними політичними, економічними, соціальними та іншими впливами. Зокрема, фінансово-економічна криза негативно вплинула на обмінні курси та економічний стан національної та інших валют як у світі, так і в регіонах. Політична нестабільність, військові дії на території нашої країни та пандемія COVID-19 також мають значний вплив на фінансово-економічну діяльність. Як наслідок, бізнес-організації постійно зазнають впливу зовнішнього середовища, що робить кризові явища невід'ємною частиною функціонування будь-якого підприємства [33].

Фінансова стійкість - це результат роботи над наявністю, рівнем використання та напрямком розподілу власних фінансових ресурсів підприємства. Вона є умовою виживання підприємства та основою його розвитку. [32].

Економічна стабільність підприємства забезпечується доходами, необхідними для виконання своїх зобов'язань. У той же час, розвиток підприємства вимагає, щоб після виконання всіх платежів і зобов'язань воно отримувало прибуток, який дозволяє розвивати виробництво і виводити його на конкурентоспроможний рівень.

На фінансову стійкість підприємств впливають внутрішні та зовнішні фактори, такі як ритмічність виробництва та реалізації продукції, якість продукції, ринковий попит на продукцію, стан основних та невикористаних фондів, податкова система країни, відносини з постачальниками та споживачами, цінова політика. Після сплати податків до бюджету прибуток, що залишається в розпорядженні підприємств, розподіляється на резерви, дивіденди та фонди економічного стимулювання. Деякі з цих фондів можуть бути використані для фінансування зростання виробництва,

Сучасна економічна ситуація, що постійно змінюється, спонукає компанії розробляти стратегії виживання в мінливому середовищі, а ті, хто

не зможе ефективно управляти своєю фінансовою діяльністю, зазнають поразки і збанкрутують. Лідери швидко адаптуються до змін і розширюють свої ринки за рахунок компаній, які звільняють свої потенційні ніші.

Зважаючи на проведені дослідження фінансової стійкості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», можемо запропонувати наступні заходи, щодо підтримки і підвищення рівня фінансової стійкості та створення запасу:

- зменшення питомої ваги позикових коштів в сукупному капіталі підприємства;
- подовження строків погашення кредиторської заборгованості за товарними операціями;
- зниження величини змінних витрат;
- збільшення величини оборотних коштів задля покриття боргових зобов'язань;
- систематичний і безперервний аналіз для своєчасного виявлення ознак погіршення фінансового стану на ранніх стадіях, коли стабілізаційні заходи є найбільш ефективними.

На діяльність будь-якого підприємства впливає величезна кількість різних факторів. Для прийняття тих чи інших управлінських рішень дуже важливо правильно оцінити результати їх впливу. Це можливо зробити за допомогою статистичних методів, шляхом побудови та аналізу відповідної математичної моделі, економічних прогнозів.

У сучасних умовах математичні та статистичні дослідження стали необхідним інструментом для отримання більш глибоких і повних знань про механізми досліджуваних явищ. Кореляційний та регресійний аналізи широко використовуються для вивчення сили, типу та форми причинно-наслідкових зв'язків.

Кореляційно-регресійний аналіз допомагає визначити аналітичну форму та рівень щільності зв'язку між залежною і незалежними змінними, побудувавши рівняння регресії.

Виявлення кількісних взаємозв'язків у вигляді регресій і порівняння фактичних значень зі значеннями, отриманими шляхом підстановки значень пояснювальних змінних у рівняння регресії, дозволяє краще зрозуміти природу досліджуваного явища. Після цього можна втручатися в економічний процес з метою впливу на виявлені фактори та досягнення бажаних результатів. Для фінансової стійкості "АрселорМіттал Кривий Ріг" ми провели множинний кореляційно-регресійний аналіз на основі фінансової звітності компанії за період 2018-2023 рр. У якості результативного показника (y) було взято чистий прибуток.

Найпростіша форма залежності - лінійна, тобто залежність виду:

$$y_0 = A_0 + A_1X_1 + A_2X_2 + A_3X_3 + \dots + A_nX_n, \quad (3.7)$$

де y – результативний показник;

A_0 – вільна складова рівняння;

$A_1, A_2, A_3, \dots, A_n$ – коефіцієнти множинної кореляції;

$X_1, X_2, X_3, \dots, X_n$ – кількісні характеристики чинників, які впливають на результативний показник.

У кореляційну модель включаємо найсуттєвіші чинники які впливають на розмір чистого прибутку ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» (табл. 3.3):

X_1 – дохід від реалізації;

X_2 – собівартість реалізованої продукції;

X_3 – адміністративні та збутові витрати;

X_4 – валовий прибуток;

X_5 – основні засоби;

X_6 – готова продукція і товари;

X_7 – грошові засоби;

X_8 – кредиторська заборгованість;

X_9 – дебіторська заборгованість;

X_{10} – операційні витрати.

Таблиця 3.3 Динаміка фінансових показників ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2018-2023 рр.

Показники	Рік					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
X ₁ – дохід від реалізації	67 963 171	62 409 226	63 496 684	109 303 155	43 818 410	41 848 635,00
X ₂ – собівартість реалізованої продукції	54 675 902	63 503 128	58 845 530	74 561 304	55 829 721	50 635 909,00
X ₃ – адміністративні та збутові витрати	2 751 310	2 630 996	2 207 941	3 620 729	1 847 967	1 712 943,00
X ₄ – валовий прибуток	13 287 269	-1 093 902	4 651 154	34 741 851	-12 011 311	-8 787 274,00
X ₅ – основні засоби, тис. грн	47 029 241	47 757 468	51 996 100	51 945 454	18 996 729	18 468 194,00
X ₆ – готова продукція і товари	11 893 572	1 464 386	1 178 953	2 218 815	711 622	1 353 149,00
X ₇ – грошові кошти, тис. грн	2 008 813	1 005 218	867 691	1 374 859	954 053	523 938,00
X ₈ – поточні та довгострокові зобов'язання	23 183 467	36 913 281	2 747 0270	29 248 975	24 469 822	31 014 924,00
X ₉ – дебіторська заборгованість	24 684 899	25 766 910	21 637 895	29 631 913	14 401 960	9 839 064,00
X ₁₀ – операційні витрати	60 500 588	66 244 089	60 244 083	82 549 368	59 796 924	49 999 590,00
У - чистий прибуток	9 509 163	-2 265 232	7 40 902	25 216 068	-49 009 104	-11 811 030,00

З метою виявлення основних факторів, що впливають на чистий прибуток діяльності підприємства, потрібно провести аналіз окремих фінансових показників діяльності підприємства (табл. 3.4)

Таблиця 3.4 - Значення коефіцієнтів детермінації між чистим прибутком і факторами

Фактор	Показник	Економічний зміст	Економетрична залежність	R ²
X ₁	ДР	Дохід від реалізації	$y = 0,8284x - 6E+07$	0,6468
X ₂	С	Собівартість реалізованої продукції	$y = 1,7124x - 1E+08$	0,3341
X ₃	АЗВ	Адміністративні та збутові витрати	$y = 28,621x - 8E+07$	0,6399
X ₄	ВП	Валовий прибуток	$y = 1,2535x - 1E+07$	0,7341
X ₅	ОЗ	Основні засоби, тис. грн	$y = 1,2518x - 5E+07$	0,6468
X ₆	ГП	Готова продукція і товари	$y = 2,1711x - 1E+07$	0,1397
X ₇	ГК	Грошові кошти, тис. грн	$y = 22,967x - 3E+07$	0,2204
X ₈	ПДЗ	Поточні та довгострокові зобов'язання	$y = 0,9947x - 3E+07$	0,0387
X ₉	Дз	Дебіторська заборгованість	$y = 2,4968x - 6E+07$	0,5534
X ₁₀	ОВ	Операційні витрати	$y = 1,3261x - 9E+07$	0,3273
У	ЧДР	Чистий дохід від реалізації		

Аналізуючи дані табл. 3.4, можна зробити висновок, що всі показники тим чи іншим чином пов'язані з показником чистого доходу від реалізації, але найбільший вплив на результативний показник здійснює дохід від реалізації, валовий прибуток та основні засоби, тому ці три показника будемо використовувати в моделі.

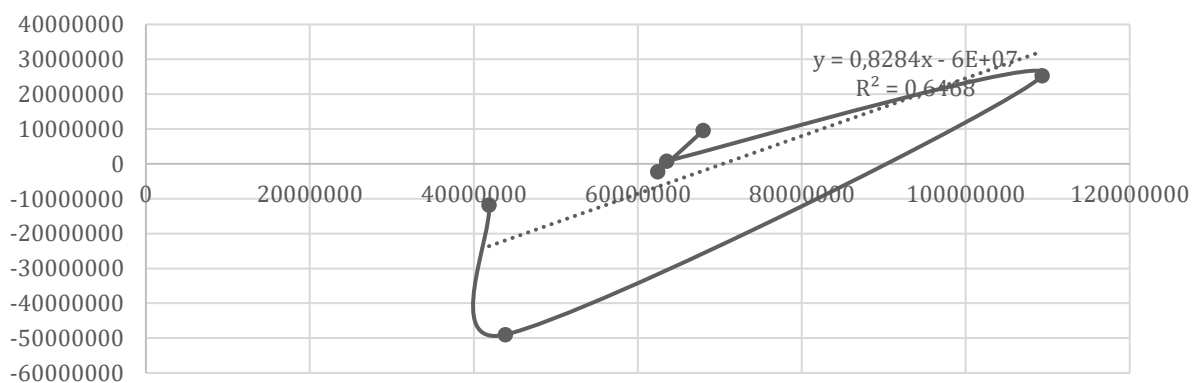

Рис. 3.1 – Графік кореляції доходу від реалізації ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

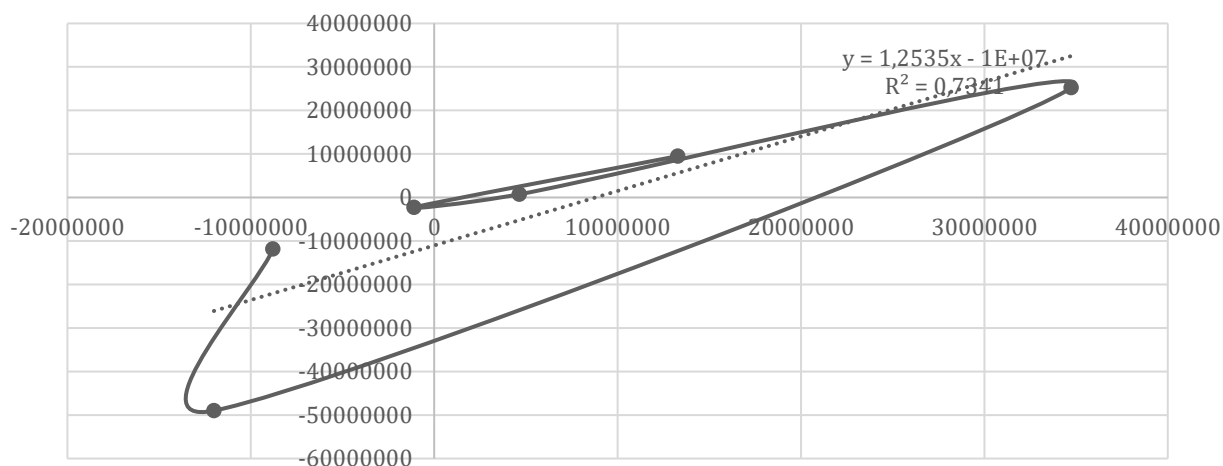

Рис. 3.2 – Графік кореляції валового прибутку в ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

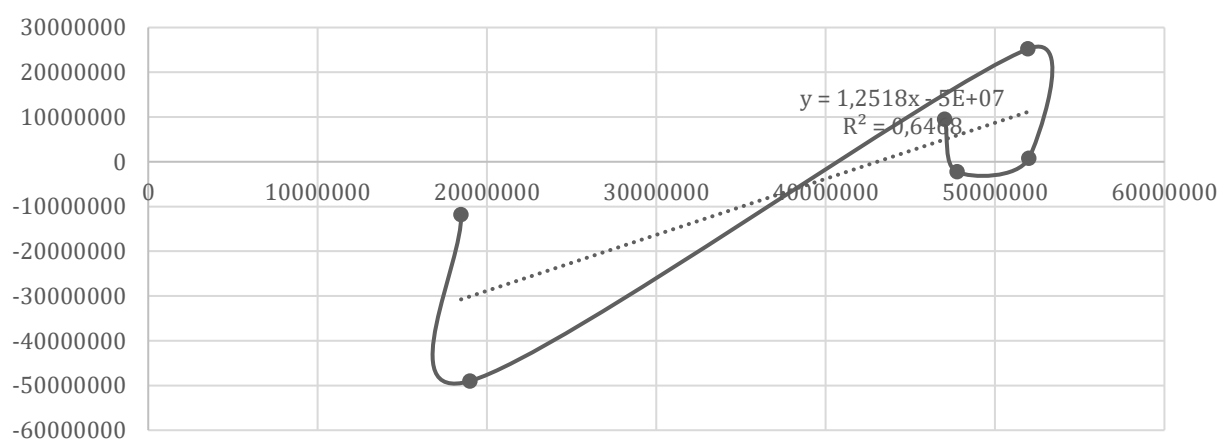

Рис. 3.3 – Графік кореляції основних засобів ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Важливою частиною методів кореляційно-регресійного аналізу є перевірка моделі на мультиколінеарність, тобто на наявність лінійного зв'язку між факторами. Мультиколінеарність може мати ймовірнісну (імовірнісну) або функціональну (функціональну) форму. У функціональній формі принаймні один фактор повинен бути присутнім у моделі, і він повинен бути функціонально пов'язаний з будь-яким або всіма іншими факторами в моделі. В економічних моделях мультиколінеарність зазвичай проявляється у стохастичній формі. Щоб перевірити наявність мультиколінеарності в моделі, сформууйте кореляційну матрицю (табл. 3.3).

Таблиця 3.5 - Матриця коефіцієнтів кореляції моделі

	Стовпчик 1	Стовпчик 2	Стовпчик 3	Стовпчик 4
Стовпчик 1	1			
Стовпчик 2	0,976331029	1		
Стовпчик 3	0,741303664	0,735934993	1	
Стовпчик 4	0,804219414	0,856785715	0,804213586	1

Для встановлення форми зв'язку між досліджуваними ознаками потрібно провести регресійний аналіз, результати представлені у табл. 3.6.

Таблиця 3.6 - Регресійна статистика

Множинний R	0,9146408
R-квадрат	0,8365677
Нормований R-квадрат	0,5914193
Стандартна похибка	16034219
Спстереження	6

Величина коефіцієнта множинної кореляції R характеризує якість отриманої моделі. Згідно отриманих результатів даний коефіцієнт становить 0,91464, що свідчить про наявність у моделі високої кореляції. Значення R-квадрата наближене до 1, тому дана модель є адекватною. Ця модель пояснює, що в моделі 83,65% припадає на фактори дохід від реалізації, валовий прибуток та основні засоби та менше 16,34% – на невраховані фактори.

Результати проведеного дисперсійного аналізу наведені в табл. 3.7

Таблиця 3.7 - Результати дисперсійного аналізу

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	Значимість F
Регресія	3	2,63202E+15	8,77339E+14	3,41249442	0,234841088
Залишок	2	5,14192E+14	2,57096E+14		
Всього	5	3,14621E+15			

Значення коефіцієнта кореляції та детермінації свідчить, що дана залежність є достатньо закономірною. Показник значущості F свідчить, що

результати оцінювання є достовірними. Варто звернути уваги на дисперсію та F-статистику, їх значення не дуже високе, але R-квадрат є значущим, оскільки значущість $F = 0,234841088$.

Проведено регресійний аналіз впливу факторів (табл. 3.8)

Таблиця 3.8 - Результати регресійного аналізу

	Коефіцієнти	Стандартна похибка	t-статистика	P-Значення	Нижні 95%	Верхні 95%	Нижні 95,0%	Верхні 95,0%
Y	18635617	79676342	0,233891474	0,8368303	-324184013	3,61E+08	-3,2E+08	3,61E+08
X ₁	-0,9235	1,37829872	0,670026451	0,5718428	-6,85383733	5,006844	-6,85384	5,006844
X ₂	2,078145	1,94052937	1,070916559	0,3963061	-6,27127895	10,42757	-6,27128	10,42757
X ₃	0,65911	0,66530835	0,990683746	0,4262523	-2,20348063	3,521701	-2,20348	3,521701

Отже, використовуючи той самий алгоритм, отримуємо наступне рівняння регресії:

$$Y = -0,924 X_1 + 2,078 X_2 + 0,659 X_3$$

В результаті проведеного дослідження було встановлено величину коефіцієнта множинної кореляції $R = 0,9146$, який вказує на досить щільний зв'язок між факторами і результативною ознакою. Множинний коефіцієнт детермінації ($R^2 = 0,8365$) свідчить про те, що варіація обсягу чистого прибутку досліджуваних підприємств на 83,65% обумовлюється такими факторами, як : дохід від реалізації, валовий прибуток та основні засоби.

На основі отриманих параметрів рівняння регресії та на основі розрахунку коефіцієнтів еластичності можна зробити висновки, що величина валового прибутку (X_4) більше впливає на чистий дохід від реалізації ніж величина доходу від реалізації (X_1) та вартість основних засобів (X_5). При збільшенні показника валового прибутку на 100 од. чистий дохід від реалізації продукції збільшиться на 207,08 од., вартості основних засобів – на 6,59 од, а при збільшенні розміру дебіторської заборгованості – знизиться на 9,23 од.

Отже, запропонована модель є адекватною, що пояснюється відповідністю усіх показників нормативним значенням та їх значущості

відповідним критеріям і може бути рекомендована для практичного використання.

3.2. Обґрунтування пропозицій щодо підвищення прибутковості та удосконалення показників фінансової стійкості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

З огляду на сучасні підходи до оптимізації структури капіталу підприємств, доцільним вважається застосування комплексних оптимізаційних заходів, що передбачають збалансування багатьох критеріїв. Оскільки найбільш раціональним способом отримання оптимального співвідношення структурних елементів капіталу підприємства видається метод, що базується на максимізації приросту рентабельності власного капіталу та одночасній мінімізації середньозваженої вартості капіталу, необхідно розрахувати структуру капіталу з найбільш оптимальною середньозваженою вартістю капіталу та величиною фінансового левериджу.

Наприклад, метод оптимізації цільової структури капіталу за критерієм максимізації прогнозованого рівня фінансової рентабельності (рентабельності власного капіталу) дозволяє розрахувати лише оптимальне значення ефекту фінансового важеля. Якщо використовувати лише це значення, то другий аспект достатності власного капіталу для нормального функціонування підприємства - платоспроможність - може бути неприпустимо недооцінений.

Формування оптимальної структури капіталу за критерієм мінімізації його вартості може призвести до втрати фінансової стійкості підприємства. Адже, як правило, вартість власного капіталу підприємства є вищою за вартість позикового капіталу, що природно означає, що політика формування фінансових ресурсів в першу чергу орієнтована на використання позикових коштів.

Однак загальна рекомендація багатьох науковців полягає в тому, що 100% боргового або акціонерного фінансування є субоптимальною стратегією управління і що слід розраховувати структуру капіталу, в якій середньозважена вартість капіталу та розмір фінансового левериджу є оптимальними.

Для визначення оптимальної структури фінансових ресурсів у випадку ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" було розроблено комплексну модель на основі показників його діяльності у 2023 році (табл. 3.9).

У розрахунках було використано умовне значення відсоткової ставки за кредитом на рівні 25%.

Таблиця 3.9 - Розрахунок оптимальності структури капіталу за критерієм мінімізації його середньозваженої вартості та максимізації ефекту фінансового левериджу ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Показник	Варіанти поррахунків				За 2023 рік
	1	2	3	4	
Власний капітал, тис.грн.	23515859	28219030,8	32922202,6	37625374,4	16016794
Залучений капітал, тис.грн.	23515859	18812687,2	14109515,4	9406343,6	31 014 924
Загальна сума капіталу, тис.грн.	47031718	47031718	47031718	47031718	47031718
Чистий прибуток (збиток), тис.грн.	-10457999,56	-11062165,56	-10098 015,34	-9133864,30	-11811 030,00
Зміна вартості ВК, %	-44,47	-39,20	-30,67	-24,28	-73,74
Вартість позикового капіталу, %	20,5	20,5	20,5	20,5	20,5
Стравка відсотку за кредит, %	25	25	25	25	25
Питома вага ВК, %	50	60	70	80	34,06
Питома вага ПК, %	50	40	30	20	65,94
ПК/ВК, част.од.	1,00	0,67	0,43	0,25	1,94
Коефіцієнт валової рентабельності активів (ROA), %	-22,24	-23,52	-21,47	-19,42	-25,11
Ставка податку на прибуток, %	0,18	0,18	0,18	0,18	0,18
Податковий коректор (1-Спп), част.од.	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82
(ROA-П), %	-47,24	-48,52	-46,47	-44,42	-50,11
Середньозважена вартість капіталу, %	-5,43	-6,71	-4,66	-2,61	-8,30
Ефект фінансового левериджу, %	-38,73	-26,52	-16,33	-9,11	-79,56

Розрахунки показують, що четвертий варіант із співвідношенням 80% власного капіталу та 20% позикового капіталу ($EFL = -9,11$) є оптимальним співвідношенням власного та позикового капіталу для компанії за критерієм максимізації фінансового левериджу. Це означає, що чим вище співвідношення власного капіталу до загального капіталу, тим вищий рівень прибутку. Однак за іншим критерієм, критерієм мінімізації середньозваженої вартості капіталу, найнижче значення цього показника притаманне варіантам, доступним компанії у 2023 році.

Рекомендованим напрямком розвитку структури власного капіталу є збільшення розміру статутного капіталу, збільшення розміру резервного капіталу (оптимально вище 15%), використання додаткового капіталу (рекомендоване значення - нижче 20%) та збільшення нерозподіленого прибутку. Таким чином, вітчизняним акціонерним товариствам, у тому числі й "АрселорМіттал Кривий Ріг", слід впровадити наступні заходи для оптимізації структури власного капіталу:

- 1) спрямувати значний обсяг додаткового капіталу на збільшення статутного капіталу;
- 2) створити фонди та резерви, зокрема резервний, з метою реалізації стабільної дивідендної політики, що сприяє підвищенню ринкової вартості компанії.

Використання механізмів фінансового левериджу дозволяє визначити оптимальну структуру капіталу, що забезпечує максимальну фінансову рентабельність. Більше того, у випадку співвідношення власного та позикового капіталу 80:20 проаналізовані компанії можуть досягти вищого рівня фінансової стійкості, ніж існуючі компанії.

Обґрунтуємо заходи щодо підвищення фінансової стійкості ПрАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг".

Економічна ефективність від впровадження заходів буде розрахована за допомогою показника економічного ефекту за формулою:

$$E=P-V \quad (3.8)$$

де E – економічний ефект;

P – результати від впровадження заходу;

V – витрати на захід.

Захід №1. Підвищення рівня продуктивності праці робітників за рахунок стимулювання матеріальними засобами.

Запропонований захід дозволить підвищити рівень продуктивності праці ПрАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг". Підвищення рівня продуктивності праці за рахунок матеріального стимулювання робітників є важливим аспектом управління людськими ресурсами. Основні підходи до матеріального стимулювання включають:

- бонуси за високу продуктивність: Виплата бонусів за перевиконання плану або досягнення особливо високих результатів;
- додаткові виплати за понаднормову роботу.

Розрахуємо приріст продуктивності праці за рахунок мотиваційних заходів.

В 2023р. середня чисельність виробничого персоналу на підприємстві становила 11964 осіб, продуктивність праці – 1182,38 тис. грн./особу. Запровадження заходу дозволить підвищити продуктивність праці на 1,5%.

Розрахуємо зміну продуктивності праці:

$$\text{ПП баз} = 14\,146\,025,02 / 11964 = 1182,38 \text{ тис. грн/особу.}$$

$$\text{ПП} = 1182,38 * 1,015 = 1200,12 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta \text{ПП} = 1200,12 - 1182,38 = 17,74 \text{ тис. грн.}$$

Зміна обсягу випуску продукції в результаті впровадження заходу:

$$\text{ВП баз} = 11964 * 1182,38 = 14\,146\,303 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{ВП} = 11964 * 1200,12 = 14\,358,22 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta \text{ВП} = 14\,358,22 - 14\,146\,303 = 212,19 \text{ тис. грн.}$$

На провадження заходу необхідно витратити 203,39 тис. грн.

Отже, економічний ефект дорівнює:

$$E_1 = 212,19 - 203,39 = 8,8 \text{ тис. грн.}$$

Впровадження заходу оптимізує виробничі процеси на підприємстві й дозволить суттєво підвищити обсяги виробництва.

Захід №2. Підвищення прибутковості підприємства за рахунок оптимізованого обсягу виробництва продукції.

Обсяг чистого збитку до впровадження заходу становить 11 811,03 тис.грн.

Після впровадження заходу обсяг ЧЗ знизиться на 5,33% і буде становити – 11213,05 тис.грн.

$$\Delta \text{ЧЗ} = 11811,03 - 11213,05 = 597,98 \text{ тис. грн.}$$

Витрати на впровадження заходу:

$$V = 3V - 3V_{\text{баз}} \quad (3.9)$$

де V – обсяг витрат на впровадження заходу;

$3V_{\text{баз}}$ – обсяг змінних витрат до впровадження заходу;

$3V$ – обсяг змінних витрат після провадження зходу.

$$V = 40079,8 - 39515,05 = 534,75 \text{ тис.грн.}$$

Економічний ефект дорівнює:

$$E_2 = 597,98 - 534,75 = 63,23 \text{ тис. грн.}$$

Захід №3. Модернізація освітлювального обладнання.

Пропонується замінити існуючі світильники з лампами накаливання на енергоефективні LED–світильники.

До впровадження заходу - річні витрати на електроенергію становлять 738,6 тис. грн. Після впровадження заходу – 516,3 тис. грн.

$$\Delta V = 738,6 - 516,3 = 222,3 \text{ тис. грн.}$$

На провадження заходу необхідно витратити 32,6 тис. грн.

Отже, економічний ефект дорівнює:

$$E_3 = 222,3 - 32,6 = 189,7 \text{ тис. грн.}$$

Впровадження заходу оптимізує виробничі процеси на підприємстві й дозволить суттєво підвищити обсяги виробництва.

Захід №4. Зниження собівартості виробництва концентрату за рахунок заміни чугунних помольних шарів на сталвні.

Запропонований захід дозволить знизити кількість використання помольних шарів і, як наслідок, - знизити витрати на виробництво продукції.

Вартість використання чугунних помольних шарів:

$$V_{\text{баз}} = O_v * C \quad (3.10)$$

де O_v – обсяг використання шарів;

C – ціна за тону шарів.

$$V_{\text{баз}} = 4,8 * 12,652 = 60,73 \text{ тис. грн.}$$

Вартість використання сталвних шарів:

$$V = 3,3 * 15,056 = 49,44$$

Витрати на впровадження становлять 14,5 тис. грн.

Економічний ефект дорівнює:

$$E_4 = 60,73 - 14,5 = 46,23 \text{ тис. грн.}$$

Захід №5. Зниження витрат підприємства за рахунок оптимізації структури оборотних активів.

Запропонований захід дозволить знизити витрати підприємства за рахунок оптимізації величини запасів.

Величина запасів до оптимізації - 108,42 тис. грн. Запропонований обсяг запасів підприємства - 85,14 тис. грн.

$$\Delta Z = 108,42 - 85,14 = 23,28 \text{ тис. грн.}$$

На провадження заходу необхідно витратити 5,46 тис. грн.

Отже, економічний ефект дорівнює:

$$E_5 = 23,28 - 5,46 = 17,82 \text{ тис. грн.}$$

Розрахуємо загальний економічний ефект від впровадження п'яти заходів, що збільшують прибутковість підприємства.

$$E_{\text{заг}} = E_1 + E_2 + E_3 + E_4 + E_5$$

$$E_{\text{заг}} = 8,8 + 63,23 + 189,7 + 46,23 + 17,82 = 325,78 \text{ тис. грн.}$$

Економічна ефективність розроблених пропозицій щодо збільшення прибутковості ПрАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" представлено в табл. 3.10.

Таблиця 3.10 - Економічна ефективність розроблених пропозицій щодо збільшення прибутковості ПрАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг"

№	Захід	Спрямованість заходу	Результати, тис. грн.	Витрати, тис. грн.	Економічний ефект, тис. грн.
1	Матеріальне стимулювання працівників	Підвищення рівня продуктивності праці робітників	212,19	203,39	8,8
2	Оптимізація обсягу виробництва продукції.	Підвищення прибутковості підприємства	597,98	534,75	63,23
3	Модернізація освітлювального обладнання.	Зниження витрат підприємства на електроенергію	222,3	32,6	189,7
4	Заміна чугунних помольних шарів на сталі.	Зниження собівартості виробництва концентрату	60,73	14,5	46,23
5	Оптимізація структури оборотних активів.	Зниження витрат підприємства.	23,28	5,46	17,82
	Разом		1116,48	790,7	325,78

Отже, підвищення рівня фінансової стійкості підприємства залежить від:

- продуктивності праці;
- технічного удосконалення обладнання, підвищення якості сировини;
- підвищення прибутковості підприємства;
- запровадження сучасних технологій;
- модернізації або заміни обладнання (техніки) на більш продуктивну тощо.

Дослідження показали, що за період 2020-2023рр. показник продуктивності праці робітників зменшився з 3996,22 до 1182,38 тис.грн/ос, обсяг виробництва та реалізації продукції знизися з 61935448 до 14 146

025,02 тис.грн, що є негативною тенденцією й свідчить про необхідність провадження покращувальних заходів.

Для підтвердження цього припущення деякі з проаналізованих вище техніко-економічних показників та показників фінансової стійкості були розраховані станом на 1 січня 2024 року (табл.3.11 та 3.12).

Таблиця 3.11 - Прогнозовані техніко-економічні показники ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

№ з/п	Показники	Од. виміру	2023	Прогноз	Відхилення	
					Абсолютне	Відносне
1	2	3	4	5	6	7
2	Обсяг виробництва і реалізації продукції	тис. т	1863,85	1891,81	27,96	1,50
3	Обсяг виробництва і реалізації продукції	тис. грн.	14146,03	14358,22	212,19	1,50
4	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	50635,81	48741,51	-1894,30	-3,74
5	Повна собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	52348,85	50308,51	-2040,34	-3,90
6	Продуктивність праці	тис. грн./ос.	1182,38	1200,12	17,74	1,50
7	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	тис. грн.	42278,04	42912,21	634,17	1,50
8	Валовий прибуток	тис. грн.	-8787,27	-7396,30	1390,97	-15,83
9	Фінансовий результат від операційної діяльності	тис. грн.	-10261,78	-10186,36	75,42	-0,73
10	Фінансовий результат до оподаткування	тис. грн.	-11721,75	-11302,81	418,94	-3,57
11	Чистий фінансовий результат	тис. грн.	-11811,03	-11213,53	597,50	-5,06

Таблиця 3.12 - Прогнозовані показники фінансової стійкості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Показник	Нормативне значення	Фактичне значення	Оптимізоване значення
Коефіцієнт автономії	> 0,5	0,34	0,8
Коефіцієнт фінансової залежності	< 2,0	2,94	1,25
Коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу	-	1,94	0,25
Коефіцієнт фінансової стійкості	1<	0,52	4
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	< 0,5	0,66	0,2

З даних табл. 3.10 та 3.11 видно, що розроблені нами заходи з підвищення фінансової стійкості ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" мали значний позитивний вплив на підприємство і сприяли покращенню фінансового стану.

Отже, з даних табл. 3.11 видно, що економічна ефективність розроблених пропозицій щодо підвищення прибутковості ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" на плановий період становить 325,78 тис. грн.

Таким чином, в третьому розділі було здійснено аналіз впливу факторів на прибутковість підприємства.

Запропоновано заходи щодо підвищення рівня прибутковості підприємства на плановий період:

1. Підвищення рівня продуктивності праці робітників за рахунок стимулювання матеріальними засобами.
2. Підвищення прибутковості підприємства за рахунок оптимізованого обсягу виробництва
3. Модернізація освітлювального обладнання.
4. Зниження собівартості виробництва концентрату за рахунок заміни чугунних помольних шарів на стальні.
5. Зниження витрат підприємства за рахунок оптимізації структури оборотних активів.

Отже, на основі проведеного аналізу були запропоновані конкретні заходи та рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості підприємства, такі як оптимізація витрат, покращення управління активами та зобов'язаннями, підвищення ефективності використання фінансових ресурсів.

ВИСНОВКИ

Фінансова стійкість являє собою такий стан підприємства, при якому забезпечується стабільна фінансова діяльність і постійне перевищення доходів над витратами, що дозволяє компанії розвиватися та залучати капітал навіть тоді, коли власних коштів не вистачає.

Аналіз фінансової стійкості підприємства можна розподілити на два етапи:

1. Оцінювання рівня фінансової стійкості
 - розрахунок відносних показників;
 - розрахунок абсолютних показників;
2. Оцінювання запасу фінансової стійкості
 - аналіз критичного обсягу реалізації, зони безпеки;
 - розрахунок операційного та фінансового левериджу.

Для досягнення економічної стабільності в нинішніх умовах необхідно розробити та впровадити чіткі плани, спрямовані на мінімізацію негативного впливу зовнішніх і внутрішніх загроз.

ПрАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" – найбільший виробник сталі в Україні, що входить до складу міжнародної компанії ArcelorMittal, одного з провідних виробників сталі у світі. Це підприємство повного циклу, що включає металургійне виробництво, яке складається з коксохімічного виробництва, збагачення, підземного видобутку, агломераційного, сталеплавильного та прокатного виробництв. До його складу входять кілька доменних печей, сталеплавильних і прокатних цехів.

Продукція ПрАТ «Арселор Міттал Кривий Ріг»: арматурний прокат, катанка, сортовий та фасонний прокат, заготовка, чушковий чавун.

Провівши аналіз техніко-економічних показників можемо сказати, що в порівнянні з 2020 р., обсяги виробництва та реалізації продукції в натуральних та грошових одиницях зросли на 4,82% і 23,57%, відповідно. В

2022 р., порівняно з 2021 р., ці показники зменшились на 73,49% і 75,44%, що пов'язано з повномасштабним вторгненням в наслідок чого спостерігається зменшення чисельності працюючих через виїзди за кордон та мобілізацію. В 2023 р. спостерігається значне зменшення обсягів виробництва та реалізації, що також пов'язано із воєнними діями.

Чистий дохід від реалізації продукції і собівартість реалізованої продукції у 2021 році порівняно з 2020 роком збільшився на 72,14% і 28,06% відповідно, в 2022 чистий дохід від реалізації продукції і собівартість реалізованої продукції в порівнянні з 2021 роком зменшились на 59,91% і на 26,23%, відповідно У 2023 р – собівартість продукції знизилась на 9,24%, чистий дохід на 4,5%. Така зміна собівартості реалізованої продукції спричинена змінами в обсязі виробництва і реалізації продукції.

Провівши аналіз показників фондівдачі та фондомісткості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» можемо сказати, що збільшення показника фондівдачі і зменшення фондомісткості в 2021 р. є позитивною тенденцією, але в 2022р. ситуація змінилась і показник фондівдачі впав, а фондомісткість сильно зросла, що є негативною характеристикою діяльності підприємства. В 2023 р. – рівень фондівдачі, в порівнянні з 2022 р., - зріс більш ніж вдвічі, а фондомісткість вдвічі знизилась, що свідчить про підвищення рівня ефективності використання основних фондів підприємством.

Можемо спостерігати зміни витрат на 1 грн. продукції у 2021 році, порівняно з 2020 роком, цей показник знизився на 25,61%, що було позитивним явищем, але у 2022 р. цей показник сильно зріс - на 84,03%, що пов'язано зі збільшенням витрат на виробництво. У 2023 р. – показник знизився на 4,97% так, як знизилась обсяги виробництва.

Аналіз показників рентабельності підприємства у 2021 р. засвідчив про позитивну динаміку, а саме зростання показників, але в 2022р. – ці показники сильно знизилась за рахунок падіння загального обсягу продажів,

що пов'язано з політичною ситуацією в країні. У 2023 р. – більшість показників мали тенденцію до збільшення, що свідчить про те, що компанія поступово виходить з кризового стіну, спричиненого війною, не зважаючи на продовження воєнних дій.

Низькі значення показників ліквідності можуть свідчити проте, що у підприємства немає можливості погашення боргових зобов'язань за рахунок обігових коштів та очікуваних надходжень за відвантажену продукцію.

Зростання показників ділової активності підприємства свідчить, про підвищення ефективності використання активів підприємства.

Розрахувавши показники оборотності активів можемо сказати, що тривалий період обороту може бути пов'язаний із політичною ситуацією в країні. Зростання показника тривалості фінансового циклу може бути пов'язане із зростанням дебіторської заборгованості і зменшенням кредиторської.

Визначено, що з 2020 р. по 2022 р. - підприємство мало абсолютну фінансову стійкість, але у 2023 р. – знаходилось у нестабільному фінансовому стані, що свідчить про те, що запаси підприємство не можуть повністю фінансуватись за рахунок власного оборотного капіталу.

За результатами розрахунку відносних показників фінансової стійкості можемо сказати, що в 2022 та 2023 рр. рівень фінансової стійкості підприємства значно знизився, що пов'язано з кризовим станом в країні, спричиненим воєнними діями.

Підсумовуючи вищесказане можемо сказати, що згідно із проведеним аналізом підприємства «АрселорМіттал Кривий Ріг», було визначено, що на даний момент компанія знаходиться в кризовому становищі, на що вказують незадовільні значення більшості показників фінансової стійкості, оборотності, поточної ліквідності та рентабельності. Відповідно, надані рекомендації можуть покращити фінансовий стан компанії «АрселорМіттал Кривий Ріг» .

Зробивши факторний аналіз показника запасу фінансової стійкості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», можемо звести резерви запасу фінансової стійкості підприємства:

- за рахунок операційного доходу в 2023 р. підприємство отримало запас фінансової стійкості у розмірі 1214,87 тис.грн.
- через постійні витрати – запас фінансової стійкості підприємства знизився на 330,03 тис.грн.
- найбільший вплив на запас фінансової стійкості в 2022 р. мали змінні витрати. Через їх зростання – запас фінансової стійкості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» знизився на 1788,66 тис.грн.

Для визначення оптимальної структури фінансових ресурсів у випадку ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" було розроблено комплексну модель на основі показників його діяльності у 2023 році. З'ясовано, що оптимальною структурою капіталу в даному випадку є варіант 4, де співвідношення власного та позикового капіталу становить 80:20.

Для підтвердження цього припущення деякі з проаналізованих показників фінансової стійкості були розраховані станом на 1 січня 2024 року. Провівши аналіз можемо сказати, що розроблені нами заходи з підвищення фінансової стійкості ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" мали значний позитивний вплив на підприємство і дійсно сприяли покращенню фінансової стійкості і фінансового стану, в цілому.

Обгрунтовано заходи щодо підвищення фінансової стійкості ПрАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" і встановлено, що підвищення рівня фінансової стійкості підприємства залежить від:

- продуктивності праці;
- технічного удосконалення обладнання, підвищення якості сировини;
- підвищення прибутковості підприємства;
- запровадження сучасних технологій;

– модернізації або заміни обладнання (техніки) на більш продуктивну тощо.

Загальна економічна ефективність розроблених пропозицій щодо підвищення прибутковості ПрАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" на плановий період становить 325,78 тис. грн.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що на основі проведеного аналізу були запропоновані конкретні заходи та рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості підприємства, такі як оптимізація витрат, покращення управління активами та зобов'язаннями, підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, що сприятиме підвищенню фінансово-економічної діяльності промислового підприємства.

Отже, у висновках узагальнено результати теоретичних засад та сучасного стану фінансової стійкості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», в також запропоновано та обґрунтовано заходи щодо підвищення рівня фінансової стійкості підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18. № 19-20. № 21-22. Ст. 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 13-14. № 15-16. № 17. Ст. 112 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. № 996-XIV / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 40. Ст. 365. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
4. Багацька К.В., Говорушко Т.А., Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: Підручник. К. 2014. С.320.
5. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
6. Безугла Т.В. «Економічна стійкість» та «фінансова стійкість». Молодий вчений. 2014. № 3. С. 33
7. Бондарчук О.М., Літовченко А.С. Вплив витрат підприємства на його фінансову стійкість. *Розвиток промисловості та суспільства*: матеріали міжнар. наук.-техн. конф. (Кривий Ріг, 2023 р.) Кривий Ріг: КНУ 2023 р. С. 207.
8. Бондарчук О.М., Літовченко А.С. Управління виробничими витратами за видами діяльності. *Економіка та менеджмент сучасних організацій: проблеми теорії та практики*: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Кривий Ріг, 2023 р.) Кривий Ріг: КНУ 2023 р. С 66-68.
9. Гапак Н.М., Капштан С.А. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства. *Вісник УжНУ*: - зб. наук. праць. Ужгород, 2014. Вип. 1(42). С. 191-196.
10. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз : навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ. 2013. С.85 .

11. Грабовський І. С. Вплив ефективності управління оборотними активами підприємства на його фінансову стійкість. *Гроші, фінанси і кредит*. 2016. Вип. 1 (01). С. 112-120.
12. Домбровська С.О., Горбаченко М.Д. Фінансова стійкість підприємства: оцінка та шляхи підвищення. *Вісник ОНЕУ*: - зб. наук. праць. Одеса, 2021. 3-4 (280-281). С. 28-34.
13. Загородній А. Г. Фінансовий словник. 4-те вид., випр. та доп. К.: Т-во «Знання», КОО. Л.: Львів. банк. ін.-ту НБУ. 2002. С.566.
14. Заряжко А. В. Методичні підходи щодо оцінки ефективності використання капіталу підприємства. *Вісник ПНТУ імені Юрія Кондратюка*: - зб. наук. праць. 2022. Вип. 1. С.90-91.
15. Західна О. Р. Дослідження стійкості фінансової системи регіонального рівня. *Вісник НЛТУ* : зб. наук.-техн. праць. Львів, 2009. Вип.19.6. С.170-175.
16. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу: Навчальний посібник. Київ: ЗнанняПрес. 2000. С.208.
17. Консолідований звіт про управління ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». [URL:https://ukraine.arcelormittal.com/wpcontent/uploads/2023/12/konsolidovanyj_zvit_pro_upravlinnya_2022.pdf](https://ukraine.arcelormittal.com/wpcontent/uploads/2023/12/konsolidovanyj_zvit_pro_upravlinnya_2022.pdf)
18. Крамаренко Г.О., Чорна О. Є. Фінансовий аналіз : підручник. Центр учбової літератури. 2008. С.392.
19. Литвин Б. М., Стельмах М. В. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. К.: «Хай-Тек Прес». 2008. С.336.
20. Ліснічук О. А., Нестерчук Т. А. Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 18. С. 454-462.
21. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 304 с.
22. Міністерство економіки України. Офіційний сайт. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>

23. Міокова Г. І., Самсонова К.В. Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства. *Наукові записки КНТУ*: - зб. наук. праць. Кіровоград, 2011. Вип. 11, ч.1. С.12-15.
24. Мних, Є.В. Економічний аналіз: Підручник. - Київ: Центр навчальної літератури, 2003. - 412 с.
25. Момот Т.В. Фінансова стійкість підприємства: проблеми та їх вирішення на прикладі будівельної компанії. *«Молодий вчений»*. 2022. Вип. 10 (86). С. 49-51.
26. Мороз І. О. Оцінка фінансової стійкості підприємства та напрямки її забезпечення. *Вісник ДВНЗ НГУ*: - зб. наук. праць. Дніпро, 2015. Вип. 1.
27. Мороз Н. В., Блага О. В. Фінансова стійкість промислових підприємств України. *Наукові записки НаУОА. Острог* : Вид-во НаУОА, березень 2023. Вип. 28 (56). С. 96–101
28. Нікольчук Ю., Небжицький Б., Савчук О. Фінансова стійкість як індикатор ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. *Вісник ХНУ* : зб. наук.-техн. праць. Хмельницький, 2023. Вип.1. С.220-225.
29. Олійник Т.О., Шеремет Т.В. Фінансова стійкість підприємства як основний показник фінансового стану. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. Вип. 23. С.35-37.
30. Павловська В.О., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.М. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Мін-во освіти і науки України, КНЕУ. 2-е вид., без змін. К. : КНЕУ. 2007. С.592.
31. Пігуль Н. Г., Клименко А.В., Пігуль Є.І. Аналіз фінансової стійкості підприємств України. *Гроші, фінанси і кредит*. 2019. Вип. 1 (12). С.186.
32. Річна фінансова звітність за 2020-2023рр.. URL: https://clarity-project.info/edr/24432974/finances?current_year=2023
33. Річна фінансова звітність за 2022р. URL: <https://metalurg.online/ofitsiyno/arcelormittal-kryvyy-rih-rozkryvaie-finansovi-pokaznyky-za-2022-rik>

34. Сак Т.В., Шепелюк Н.П. Діагностика фінансової стійкості підприємства: методологія та практика застосування. *Вісник ОПУ*: - зб. наук. праць. Одеса, 2023. Вип. 4 (26). С. 37-44.
35. Скоропад І., Лазарєв О. Особливості забезпечення фінансової стійкості підприємств України в умовах кризи. *Вісник ХНУ* : зб. наук.-техн. праць. Хмельницький, 2023. Вип.6. С. 76-80.
36. Сороківська М. В., Андрейків Т. Я. Фінанси підприємств : навч. посібник. Львів: вид-во ЛКА. 2015. С.158.
37. Сподіна А.О., Тарасенко І.О. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. *Інтернаука*: - міжнар. Наук. Журнал. 2022. 12 (131). С. 24-31.
38. Ткаченко Є.Ю., Фатюха В.В., Яришко О.В. Фінансова стійкість підприємства: сутність та основи управління. *Гроші, фінанси і кредит*. 2021. Вип. 56. С. 129-134.
39. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Полтава: Знання, 2020. с.815
40. Філімоненков О.С. Фінанси підприємства: навч. посібник. К.: Кондор. 2005. С.400
41. Лучко М.Р., Жукевич С.М. Фаріон А.І. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. Тернопіль:ТНЕУ. 2016. С. 304
42. Чемчикаленко Р. А., Майборода О.В., Линьова А. С. Особливості оцінки та аналізу фінансової стійкості підприємства. *Гроші, фінанси і кредит*. 2019. Вип. 32. С. 379-385.
43. Чепка В.В., Матяш О.К. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 12. С. 649–655.
44. Чернелевський Л. М. Аналіз діяльності підприємств та банківських установ: економічний, фінансово-інвестиційний, стратегічний : підручник. К.: «ХайТекПрес». 2009. С. 640.

45. Чубін Д. Д., Коваленко О. Я. Фінансова стійкість підприємства: етапи категоризації поняття у вітчизняній науці. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. Вип. 4 (274). С. 38-45
46. Шахно А. Ю., Літовченко А.С. Проблеми залучення інвестиційних ресурсів в економіку України в кризових умовах. *Геостратегічні трансформації та траєкторія національної безпеки в контексті відбудови і сталого розвитку України*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, травень 2023 р.) Запоріжжя: ЗНУ 2023 р. С. 185-188.
47. Шахно А. Ю., Літовченко А.С., Шишов О.С. Фінансовий стан підприємства: його сутність та шляхи покращення». *Розвиток промисловості та суспільства*: матеріали міжнар. наук.-техн. конф. (Кривий Ріг, 2024 р.) Кривий Ріг: КНУ 2024 р. С. 164.
48. Шахно А. Ю., Літовченко А.С., Шишов О.С. Шляхи підвищення рівня фінансової стійкості підприємства в умовах інноваційного розвитку. *Економіка та менеджмент сучасних організацій: проблеми теорії та практики*: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Кривий Ріг, березень 2024 р.) Кривий Ріг: КНУ 2024 р. С. 39-41.
49. Шахно А.Ю., Ковальчук В.А., Короленко О.Б., Бондарчук О.М. Методичні вказівки до виконання та оформлення випускної кваліфікаційної роботи для студентів спеціальності 051 Економіка за ступенем вищої освіти «бакалавр». *КНУ: кафедра економіки, організації та управління підприємствами*. (Кривий Ріг, 2021 р.) Кривий Ріг: КНУ 2024 р.
50. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: підручник. 2006. с. 439
51. Школьник І. О., Боярко І. М., Дейнека О. В. та ін. Фінансовий аналіз навчальний посібник. 2016. С.368.
52. Ясіновська І. Ф. Сучасні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємств. *Європейські перспективи*. 2016. Вип. 2. С.169-175.